

Novostravda

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Kaj naj služi narodni obrambi?

Vsaka država ustvari za čas mobilizacije ali v času mobilizacije izjemne zakone, s katerimi skuša utrditi državno obrambno moč in odstraniti vse ono, kar državo moralno in gmotno slabi. Kadar je država v nevarnosti, takrat ne smejo biti odločilni nazori in pogledi na življenje, ki so morda v veljavi v globokem miru in ki tvorijo bistveni del mišljenja in kulturnega ter socialnega življenja dotičnega naroda in države. V težkih časih, ko gre za obstoj naroda ali države ne smejo biti merodajne koristi posameznika ali posameznih skupin, obveljati mora samo načelo, da je blaginja domovine najvišji zakon, kateremu se mora podrediti vsakdo brez ozira na njegov družabni položaj, brez ozira na njegove intelektualne zmožnosti in zlasti brez ozira na njegovo premoženjsko stanje. Previdnejše države in previdnejši narodi se že v globoko v miru pripravljajo na čase, ko hosta narod in država morebiti postavljena pred težke naloge, da odbijeta napade sovražnikov. Dalekovidnejši narodi, ki hočejo svoj obstoj z vso zanesljivostjo zagotoviti, ne čakajo na trenutke neposredne nevarnosti, ko sovražnik tako rekoč že stoji ob mejah, ali je vdrl že v državno ozemlje, temveč store vse, da je narod v trenutku nevarnosti že z vsemi obrambnimi sredstvi tako oborožen, da je kakršnakoli izpopolnitev njegove oborožitve nepotrebna. V času po svetovni vojni polagajo narodi, odnosno čuvarji usode naroda, največjo pažnjo na moralno pripravljenost in vzgojo ljudstva. Moralna vzgoja ljudstva leži predvsem v takim duševnem razpoloženju ljudstva, v katerem je vsak posameznik sposoben in voljan, da svoje osebne koristi podredi potrebam splošnosti. Potrebna je kar najvestnejša vzgoja ljudstva v narodni zavesti, v pripravljenosti k žrtvam. V povojnem času vidimo, da je bila v vseh narodih narodna zavest dvignjena do najskrajnejših meja, da je bila ta zavest z vso skrbnostjo vlivana, zlasti v duše otrok v najnežnejši starosti. Nacionalna vzgoja se je dotikala celo starcev. Veliko važnost polagajo narodi na pravilno narodno vzgojo žena in deklet.

V totalitarnih državah, v Italiji in Nemčiji, je moralo vse služiti in mora služiti nacionalni vzgoji in zavesti naroda. Ta vzgoja je omogočila, da sta se ti dve državi z neverjetno hitrostjo ojačili politično in vojaško in da sta v življenju evropskih narodov zavzeli najodličnejše mesto. V sedanjih težkih vojnih vidimo, da so nekateri narodi marsikaj opustili, kar bi bilo neobhodno potrebno, da so storili. V urah najtežje preizkušnje morajo popravljati težke napake, ki so jih zagrešili v mirnejših časih. To opažamo zlasti v Angliji in v Franciji, ki sta šele po izbruhu sedanje vojne in pa po neuspehih na bojiščih segle k najenergičnejšim ukrepom, da se ojači notranja moč, strnjeno in volja naroda. Najdalekosežnejše ukrepe so izvedli v Angliji, kjer je bil v najkrajšem času izdan in uveljavljen zakon o najpopolnejši socializaciji vsega življenja in premoženja v tej izrazito kapitalistični državi, v kateri je za-

sebna lastnina uživala najpopolnejšo zaščito kot nikjer drugod na svetu. S posebnim zakonom je državni volji podrejena svoboda vsakega posameznika, vsa njegova dejanja in nehanja, državni volji je podrejeno vse premoženje, pa naj ima to kakršnokoli obliko. Država je postala gospodar nad življenjem vsakega posameznika in nad njegovim premoženjem. Ta ostra odredba je bila potrebna, da država dobi v roke sredstva za uspešno obrambo. Politično, denarno in tudi vojaško močan angleški narod je spoznal, da v težkih trenutkih ne more biti zaščiten usoda in premoženje posameznika, temveč le usoda in življenje vsega naroda in države. Ako je v državi s tako ogromnim bogastvom prodrlo tako prepričanje, koliko bolj bi morala taka zavest prodrati v duše in v misli malega naroda, ki je številčno neznamen, slaboten, po svoji gospodarski in politični moči. Ako veliki narodi zaidejo v nevarnosti, ki morda ogrožajo njih obstoj le izjemoma v času vojaških spopadov, moramo za male narode ugotoviti, da se isti nahajajo stalno v neprestani nevarnosti, ker so stalno tudi v globokem miru v svojem obstoju ogroženi. Mal narod mora biti vedno v pripravljenosti, življenje malega naroda je treba zagotoviti z drugačnimi ukrepi in odredbami kot je to potrebno pri velikih narodih. Socialno izkoriščanje je za mal narod velika nacionalna nevarnost, dočim za velik narod tako izkoriščanje ne pomeni nacionalne nevarnosti. V malem narodu je važna morala in miselnost vsakega posameznika. Važna je telesna odpornost poedincev. Izredno važna je nacionalna zavest in narodni ponos. Mal narod se mora braniti s strnjeno svojih vrst, z najkrepkejšo socialno zaščito vsakega posameznika, da je tako vsak posameznik voljan in sposoben, da brani narod in državo kadar treba. Mal narod mora stati noč in dan na straži, da ni presenečen in da ne pade radi nepredvidnosti in brezbriznosti kot žrtev v oblast grabežljivega tujca. Napačno je, ako se mora mal narod za vsako drobtinico socialne zaščite z naporom vseh svojih sil boriti in občutiti, da so v narodu velike socialne razlike in da zaščita ni enakomerno in enako učinkovito porazdeljena na vse prebivalstvo države in na vse člane naroda. Mal narod bi moral imeti vedno zavest, da k njegovim obrambnim sredstvom spadajo duše vseh poedincev, in da skupnim obrambnim potrebam služijo premoženja vsakega posameznika. Mal narod se ne more braniti z velikimi armadami svojih vojakov in s tehnično oborožitvijo svojih čet, temveč samo z ukrepi narodno-vzgojnega, socialnega in moralnega značaja. Narod, ki se tega deistva ne zaveda, bo v sedanjem času grobih sil brezpogojno moral podleči.

Ako dosedaj nismo gledali na svojo usodo z odprtimi očmi, nam jih morajo dogodki okoli nas na široko odpreti, ker drugače bomo po svoji zaslepljenosti zašli v temo, v kateri bomo brezpogojno morali izgubiti smer za svojo bodočnost in obstoj. —ec.

Vojni dobičkarji

Draginja še naprej stalno narašča. Vagon pšenice je stal avgusta meseca leta 1939 15 tisoč dinarjev, danes stane 25.2 tisoč dinarjev, vagon masti je stal 13.7 tisoč dinarjev, danes stane 18.7 tisoč dinarjev, vagon koruze je stal 11.4 tisoč dinarjev, danes stane 19.8 tisoč dinarjev. Pšenica, koruza in mast se ni podražila v rokah producentov, ampak povečini v rokah vmesne veletrgovine. Zato, ker je imela trgovina nekaj mesecev blago na zalogi, je brez truda zaslužila ogromne milijone, ki so napravili iz predvčerajšnjih skromnih trgovčičev — milijonarje. Pa to se ni zgodilo samo pri veletrgovcih z žitom, tudi drugi veletrgovci so zaslužili pri drugem blagu, ki se je podražilo — ogromne vsote. Industrija ima silna naročila in seveda s tem tudi velike dobičke. Tako se je pričelo stekati narodno premoženje v roke posameznikov, ki so v srečnem položaju, da lahko izrabijo izjemne gospodarske razmere v svoj osebni prid, ne glede na to, da je na stotisoče državljanov vsled draginje vsaki dan v obupnejšem položaju. V znamenju pravičnosti in tudi iz razlogov narodne obrambe bi morala vse vojne dobičke zaseči država. Nihče bi se ne smel okoristiti na račun splošnosti in nihče ne bi smel priti do premoženja na lahek spekulativni način. Država bi morala prevzeti najstrožje nadzorstvo nad vsem gospodarstvom, nad produkcijo vseh vrst blaga, ki prihajajo v poštev za konsum, diktirati cene, predpisati dovoljeni dobiček in preko tega stoo odstotno obdavčiti prav vse, karkoli bi še ostalo v rokah tistih, ki vodijo produkcijo, ali vmesno trgovino. Če bo narod videl, da ni nikogar več, ki bi bogatel na revščini in pomanikanju večine, da je usoda vseh enaka in da so žrtve v teh usodnih dneh za vse iste, bi bila narodno-obrambna sila ojačena do moči, da se ji ne bi bilo treba hati prav ničesar in naj bi prišlo zlo od kjerkoli.

Trboveljska

V letnem poslovnem poročilu poročila Trboveljska premogokopna družba, da je znašala produkcija premoga v letu 1939 1.5 mil. ton, cementa 8 tisoč ton in apna 1.4 tisoč ton. Produkcija in s tem tudi odjem premoga stalno narašča. Zaloge, ki so bile koncu leta prav neznatne, so bile v zimskih mesecih tekočega leta v celoti porabljene. Lani so znašale nove investicije 34.3 mil. din. V zadnjih štirih letih je Trboveljska investirala 108 mil. din. Kosmati dobiček Trboveljske je znašal leta 1939 88.7 mil. din, čisti dobiček pa 26.6 mil. din. Občni zbor Trboveljske je sklenil, da odkáže 2 milijona dinarjev Glavni bratovski skladnici v Ljubljani za ustanovitev podpornega sklada za družbino delavstvo. Pokojninskemu skladu uradništva se nakaže 350 tisoč din, pokojninskemu skladu nadzornega in pisarniškega osebja 150 tisoč din. Za dividendo se pa porabi 16.5 mil. din.

Postani in ostani
član Vodnikove družbe!

Investicijska politika socialnega zavarovanja

Z ozirom na razne kritike, ki so bile iznešene v javnosti glede nalaganja odvisne imovine Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, je v zadnji številki »Radniške zaštite« priobčil generalni direktor Radovan Matjašič zanimiv članek. Prav je, da se z glavnimi mislimi članka seznanimo tudi naše delavstvo, ki je živo zainteresirano na gospodarstvu svoje najvažnejše socialne ustanove.

Dohodki bolniškega zavarovanja znašajo letno 360 mil. din in se v celoti potrošijo v onem letu, ko so bili pobrani. Vsled tega bolniško zavarovanje nima imovine, ki bi se lahko plodonosno naložila. Nasprotno, bolniško zavarovanje mora dobiti celo posojila od ostalih zavarovanj za obratni kapital, kateri mu je potreben za tekoče posle vsled tega, ker se pobere prispevki na osnovi plačilnih nalogov, a to redno dva do tri mesece kasneje, kakor pa nastaja zadolžitev bolniškega zavarovanja.

Vprašanje investicij se v bolniškem zavarovanju zato ne postavlja. Vprašanje investicij obstoja le pri zavarovanju za slučaj onemoglosti, starosti in smrti. Pri teh zavarovanjih se namreč pobrani prispevki v enem letu porabijo šele pozneje, ko dobe zavarovani člani in njihove družine zakonite rente.

Oba rentna zavarovanja sta posodila bolniškemu zavarovanju obratni kapital, ki znaša danes 50 mil. din. Dalje se je iz sredstev rentnega zavarovanja zgradilo vse potrebne ustanove za bolniško zavarovanje, uradove zgradbe z ambulatoriji, zdravilišča za tuberkulozo in druge zdravstvene ustanove. V te svrhe se je investiralo dosedaj 238 mil. din. Ostali odvisni denar se je naložil v bankah, da je imelo zavarovanje vsaki čas na razpolago likvidno imovino za slučaj potrebe.

Šele takrat, ko je prišlo do krize na denarnem trgu, je nastalo pereče vprašanje, kako bi bilo pravilneje nalagati odvisni denar, da bi bil vedno na razpolago socialnemu zavarovanju. Vprašanje novega nalaganja denarja je postalo še bolj pereče, ko se je izvedlo zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, ki je imelo leta 1938 okrog 137 mil. din dohodkov in ki se morajo vsako leto plodonosno nalagati toliko časa, da se doseže kapitalno kritje, iz katerega bo mogoče zavarovancem enkrat izplačevati rente.

Po zavarovalno tehničnem računu znašajo prispevki za zavarovanje za slučaj onemoglosti, starosti in smrti le tretjino tega, kar bo zavarovanje na rentah izplačalo. Ostale dve tretjini kritnega kapitala mora dobiti zavarovanje iz donosa kapitala samega. Le na ta način je mogoče nuditi 24 do 36 odst. rente na podlagi 3 odst. prispevkov. Za nalaganje bo letno na razpolago 180 mil. gotovine, ker je ostala imovina že naložena v uradove zgradbe, zdravilišča, v vrednostne papirje, v posojila banovinom in mestom in v posojila bolniškemu zavarovanju.

Pri nalaganju imovine je upoštevati predvsem sigurnost naložene imovine, donos in likvidnost. Kar se tiče donosa imovine je upoštevati, da mora donošati imovina vsaj 6 odst. Če bi donošala manj, bi se morale n. pr. takoj znižati starostne rente za eno šestino, ali pa zvišati tozadevni prispevki za eno šestino. Iz tega jasno sledi, kako važno je, da se denar socialnega zavarovanja pravilno nalaga in da se ne troši za nobeno drugo stvar, kakor je namenjen.

Od 180 mil. din., katere ima socialno zavarovanje letno na razpolago za nalaganje, mora po uredbi iz leta 1938 Osrednji urad naložiti najprej 60 odst., ali 108 mil. din v državne vrednostne papirje. Od preostalega zneska mora vložiti Osrednji urad 75 odst., ali 81 mil. din v zadolžnice 4 milijardnega državnega posojila, ki je namenjen za gradnjo železnic, cest, za melioracije in za potrebe vojske. Tako ostane za ostale naložbe

letno še 72 mil. din in ne več, kakor se v raznih kritikah navaja.

Dosedaj je bilo naloženega v denarne zavode preko 80 mil. din, to je dvakratni iznos mesečnih izdatkov socialnega zavarovanja. Več se v denarne zavode ne bo naložilo, ker je donos denarja mnogo pod 6 odst. Za lastne zgradbe in zdravilišča namerava Osrednji urad tekom petih let naložiti 110 mil. din., ali 22 mil. din letno. Tako ostane 50 mil. din, ki bi se lahko letno dali proti hipotekarnemu jamstvu banovinom in mestom za svrhe, ki jih predvideva statut Suzorja: za splošno koristna dela in za zdravstvene ustanove, za zgradnjo vodovodov, kanalizacije, za elektrifikacijo, za gradnjo bolnic, zdravilišč in okrevališč, nadalje za zgradbo cenениh stanovanj in temu slično.

Hipotekarnih in dolgoročnih posojil je do konca leta 1939 dovolil Suzor 156.3 mil. din. In sicer državi 52.6 mil. din, mestom in občinam v dravski banovini 14.44 mil. din, hrvatski banovini 22.3 mil. din, ostalim mestom 29. mil. din, moravski banovini 20 mil. din in drinski banovini 18 mil. din. Nadalje je bilo dovoljeno, a neizplačano 34 mil. din mestom Zagreb in Sušak, 36 mil. din mestu Beograd, dravski banovini 43 mil. din, 20 mil. din dunavski banovini in 18.5 mil. din mestom v banovini Hrvatski. Neizplačana posojila se bodo izplačala tekom treh let, kot bodo dotekali dohodki, ki bodo za posojila na razpolago. Pri podelitvi posojil se bo upoštevalo, koliko so posamezne banovine prispevale za socialno zavarovanje.

Investicijska politika Suzorja naj bi se po mišljenju nekaterih spremenila. Poudarja se da Suzor sploh ne bi smel dajati posojil in graditi palač, ampak da bi moral biti denar na razpolago za izboljšanje socialnega zavarovanja. Tako zahtevo je v naprej odbiti, ker vemo, da se odvisni denar steka samo iz rentnega zavarovanja, ki računa s tem, da se naloženi denar dobro obrestuje in da ne sme biti porabljen za svrhe, za katere ni bil pobran. Prav tako se ne more prenehati z nalaganjem denarja v državne vrednostne papirje, dokler je po uredbi Suzor primerno da vrši take naložbe. Socialno zavarovanje je dolžno, da s posojili omogoči državi javne investicije, ki niso potrebne samo radi koristi, katere bodo te investicije prinesle v bodočnosti gospodarstvu, od katerega je odvisen napredek socialnega zavarovanja, ampak tudi za delavstvo samo, ki dobi na ta način zaposlitev in zaslužek.

Kar se tiče gradnje lastnih bolnic je treba imeti pred očmi, da je v prvi vrsti banovina in država dolžna, da zgradi bolnice iz javnih davščin, ki jih plačuje tudi delavstvo. Socialno zavarovanje samo ni dovolj močno, da zgradi lastne bolnice. V javnih bolnicah plačuje socialno zavarovanje po 25 do 30 din dnevne oskrbovalnine. V zdraviliščih Suzorja stane oskrbovalnina po 70 din na dan. Država in banovina namreč plačujeta amortizacijo zgradb iz javnih sredstev, čečim bi moralo socialno zavarovanje tudi amortizacijo plačevati iz istih sredstev, kot bi črpalo oskrbovalne stroške.

Predlog, da bi Suzor sam gradil cenena delavska stanovanja tudi ni izvršljiv. Hiše, ki bi jih gradil Suzor bi se morale obrestovati po čistih 6 odst., da ne bi bilo ogroženo rentno zavarovanje. Kakor hitro bi pa Suzor zahteval 6 odst. čisto obrestovanje, pa o ceneni stanovanjih niti govora ne bi moglo biti. Stanovanjski problem so dolžne reševati druge javne ustanove, ki lahko dajo svoj kapital brezobrestno na razpolago.

Bodimo pripravljene

»Naša država ni v vojni. Naš narod ni nikdar želel vojne in danes še celo ne. Vsi naši činitelji, od največjega do najmanjšega, se trudijo, da bi ohranili našo nevtralnost. In mi smo zares nevtralni, to je, nismo še v vojni. Ako pa nismo v frontalni, oboroženi

vojni, vendar ne moremo reči, da smo v miru. Zato smo tudi mi v vojni, v vojni živcev, psihološki vojni. Ako pa je tako, se moramo tudi mi pripravljati, pripravljati za vojno, ako želimo mir. Današnja vojna ni več vojna armad, temveč vojna narodov. Sedaj ne more več biti govora o vojni in miru, zmigi in porazu, temveč samo o življenju in smrti.

Zato bodimo pripravljene! Bodimo pripravljene, da lahko vsak hip sprejmemo borbo, ne le na naših mejah in bojiščih, temveč na vsaki stopnji naše zemlje, na vsaki planini, njivi ali livadi, na vsaki steni, na vsakem potu, v vsaki vasi ali mestu, na vsaki ulici, pred vsako hišo na pragu ali oknu. Bodimo pripravljene, da postavimo modernim evropskim metodam nasproti naše stare balkanske metode v isto odločnostjo, požrtvovalnostjo in fanatizmom, kakor smo to delali skozi vekove. Samo tako bomo lahko mirni in gotovi, da bomo tudi to pot obračunali z vsako silo in vsakim napadom, ako bi se spustila na nas.«

»Nova Rijeka«.

Večja zaposlitev

Po najnovejši statistiki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani se je zaposlenost v Sloveniji od februarja do marca precej zboljšala. Medtem ko smo v februarju zabeležili le slab sezonski dvig števila zaposlenega delavstva (od januarja do februarja je število zavarovancev naraslo le za 1391 nasproti 2641 v lanskem letu), nam je marec prinesel prav naglo povečanje števila zaposlenih delavcev. Od februarja do marca se je skupno število zavarovancev pri OUZD v Ljubljani povečalo za 5895, medtem ko je v lanskem marcu znašal ta sezonski dvig le 2714 zavarovancev. Sezonsko zboljšanje zaposlenosti je imelo za posledico, da se je skupno število zavarovancev dvignilo preko lanske višine. Med tem ko smo imeli v februarju 91.265 zavarovancev (za 1033 manj, nego lani), se je število v marcu povzpelo na 97.160, to je za 1448 več nego v lanskem marcu.

V marcu se je znova povečala dnevna zavarovana mezda. Med tem ko je v februarju znašala 25.51 din, je v marcu dosegla 26.15 din in je bila pri tem za 0.93 višja nego lani. Skupna dnevna zavarovana mezda pa se je v marcu dvignila na 2,541.000 din, to je za 127.000 din več nego lani.

Od celotnega povečanja števila zavarovancev od februarja do marca (za 5895) odpade pretežni del na gradbeno stroko. Pri gradnji cest, železnic in vodnih zgradb je število zavarovancev naraslo za 2722, pri gradnjah nad zemljo za 1087 in v industriji gradbenega materiala za 401. Znatnejše povečanje je zabeleženo v gozdno-žagarski industriji, kjer se je število zaposlenih delavcev povečalo za 218 in v oblačilni industriji za 225.

Sodelujmo

Z zavarovanjem

»Delavsko zavarovanje«, ki ga izdaja ljubljanski OUZD je priobčilo članek, kjer med drugim na vprašanje, kdo je poklican k sodelovanju z OUZD, tudi piše:

»K sodelovanju je v prvi vrsti poklicano delavstvo, čigar last je zavarovanje — dobrina, za katero se je organizirano delavstvo moralo boriti dolga desetletja, preden jo je izvojevalo! Nebrižnost in mlačnost delavstva napram zavarovanju se more delavstvu kruto maščevati! Kaj bi na pr. bilo, da se zavarovanje delavstvu poslabša ali celo odvzame? Skoraj si ne moremo predstavljati bede in revščine, ki bi zajele delavske družine, kadar nastopi bolezen, smrt in drugo! Kakšne motnje bi trpel ves družbeni organizem v gospodarskem, zdravstvenem in kulturnem življenju! Skratka: Velika dolžnost vsakega posameznega delavca je, da zavarovanje brani! Najboljše pa ga brani, če aktivno sodeluje pri njegovem izvajanju in njegovem spolnjevanju!«

Poziv »Delavskega zavarovanja« je umešten in potreben. Skrajni čas je, da se delavstvu resnično omogoči sodelovanje z zavarovanjem in da se tudi upravo zavarovanja izroči v roke pravih zastopnikov delavstva.

Politični pregled

»Službene novine« so objavile v soboto pogodbo, ki je bila sklenjena in podpisana 11. maja v Moskvi z Zvezo socialističnih sovjetskih republik (SSSR). Pogodba je bila sestavljena v ruskem in srbsko-hrvatskem jeziku. Iste dne je

sovjetska vlada ratificirala trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo.

V najkrajšem času bo odpotoval pooblaščenec sovjetske vlade v Beograd, da z jugoslovensko vlado izmenja ratifikacijske listine. Sovjetski listi objavljajo v zvezi s tem poročilo, da je tudi jugoslovenska vlada iste dne ratificirala to pogodbo z objavo v »Službenih novinah«.

Veliko začudenje po svetu je zbudila v torek vest,

da so se na povelje belgijskega kralja Leopolda belgijske čete nehale bojevati in so odložile orožje.

To se je zgodilo v nasprotju z belgijsko vlado, ki je zdaj v Parizu in se je razglasila za edino predstavnico Belgije. Belgijska vlada pravi v razglasu, da bo vztrajala v borbi in da je po ustavi zdaj, ko kralj ne more izvrševati svoje oblasti, prešla vsa oblast na vlado. Iz onih Belgijcev, ki so v Angliji in Franciji, bo urejena nova vojska. Nemške vesti pravijo, da je kralj pod vtiskom uničujočega učinka nemškega orožja sklenil napraviti konec nadaljnemu nesmiselnemu odporu, in je prošil za premirje. Kapitulacija je po nemški zahtevi brezpogojna. Iz Pariza javlja Havas, da je dejanje kralja Leopolda toliko hujše, ker se je to zgodilo v trenutku, ko je bil položaj zavezniške vojske na severu težaven, toda ne brezupen. Tudi švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung« izvaja, da je korak kralja Leopolda tem težje razumeti, ker se je belgijska vojska borila hrabro in doslej ni bila poražena.

V Moskvi se je začelo

tretje zasedanje vrhovnega sveta Zveze sovjetskih socialističnih republik.

Za prihodnje dni je napovedan važen govor komisarja za zunanje zadeve Molotova o mednarodnem položaju.

Za 27. maja je bil sklican v Dubrovnik

osmi redni sestanek gospodarskega sveta Balkanske zveze.

Zaradi zaposlenosti članov odposlanstev nekaterih balkanskih držav pa so sestanek odložili za štiri dni, tako da bo šele 1. junija, a ne v Dubrovniku, temveč v Beogradu. Ker ima pri tem sestanku naša vlada dolžnost izvršiti potrebne priprave, je bil nedavno v zunanjem ministrstvu postavljen poseben odbor strokovnjakov, ki je imel že več sej, na katerih so razpravljali o gradivu, ki bo predloženo sestanku. V središču zanimanja tega sestanka bo vprašanje oskrbe balkanskih držav s sirovinami s posebnim ozirom na težkoče, ki so se pojavile v teku vojne in se dnevno stopnjujejo.

Kakor poročajo švicarski listi, je posebna komisija švicarskega zveznega sveta (švicarske vlade) izdala te dni uradno sporočilo o svojih dozvajnih posvetovanjih. V sporočilu čitamo med drugim: »Po poročilih iz posameznih okrožij so mogli člani komisije soglasno ugotoviti, da kažejo

švicarska oblastva, vojska in narod nezlomljivo voljo, vztrajati pri poštenu nevtralnosti tako nasproti vsem sosedom kakor nasproti obema vojnima taborama.

Nadalje so ugotovili, da je vsak Švicar, mož in žena, pripravljen doprinesti za obrambo te nevtralnosti kakor tudi svobode in neodvisnosti vse žrtve v blagu in krvi, pa naj bodo še tako visoke, in v primeru potrebe nastopati proti slehernemu napadalcu.

Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je imel govor, ki so ga prenašale vse ameriške

Nekaj kapljic zadostuje

ODOL je močan nekaj kapljic v pol čajne vode zadostuje za učinkovito izpiranje ust. ODOL je antiseptičen in zaradi tega čuva zdravje.

ODOL

radijske postaje. Govoril je o potrebah državne obrambe in o sredstvih, s katerimi bi bilo tem potrebam možno zadostiti, naposled pa tudi o vprašanjih, ki neposredno zanimajo bodočnost Zedinjenih držav. V svojem govoru je nastopil proti slepim in gluhih, ki verjamejo, da Zedinjene države prav nič ne prizadeva evropski spopad, kakor tudi proti tistim, ki iz strankarstva napadajo zunanjo politiko vlade. Te Rooseveltove besede se tolmačijo kot

nekaka priprava Američanov za morebitno udeležbo v vojni.

Roosevelt naslavlja odločen poziv na prebivalstvo, naj »v imenu človeške skupnosti« priskoči na pomoč Rdečemu križu. Naposled je poudaril, da sta ameriška vojska in mornarica odlično preskrbljeni z vsem potrebnim in tudi dobro izurjeni. Roosevelt je govoril nato o zmogljivosti proizvodnje in dejal, da se ta zmogljivost neprestano povečava. Priznal pa je, da še vedno ni v skladu z resničnimi potrebami, toda nov program o oborožitvi določa zmogljivost proizvodnje 50 tisoč vojaških letal na leto. Predsednik je slednjič nastopil tudi proti »peti koloniji«, ter dejal, da je treba z vohuni in izdajalci postopati kar najstrože.

Berlinski dopisnik »Basler Nachrichten« poroča, da se čedalje bolj množe znaki, da

se Nemčija pripravlja na odločilen udar proti Angliji

in da so za Nemčijo operacije v severni Franciji in Belgiji le postranskega pomena, prav za prav priprava za glavni naskok. Prav tako smatrajo v Berlinu, da je v tem trenutku tudi morebitno prodiranje proti Parizu le drugovrstnega pomena. V Berlinu izjavljajo, da je glavna borba Nemčije naperjena proti Angliji in da mora zato Nemčija izkoristiti ugodno priliko.

Po naziranju balkanskega dopisnika »Basler Nachrichten« je

za sovjetsko Rusijo ohranitev nespremenjenega stanja na Balkanu največjega pomena.

V zdajšnjem sporu med Nemčijo in zapadnimi velesilami je doslej sovjetska Rusija sicer igrala vlogo onega tretjega, ki ima od tega prepira dobiček, toda v zadnjem času se je sovjetska zunanja politika očitno pod vtisom dogodkov na zapadu znatno spremenila, kar med drugim kaže tudi zblizanje med Moskvo in balkanskimi državami.

Madžarski poslanik v Moskvi je bil službeno obveščen od sovjetskega komisariata za zunanje zadeve, da

sovjetska Rusija v nobenem primeru ne bo prekršila madžarske nevtralnosti.

Sovjetska Rusija bo spoštovala neodvisnost in samostojnost Madžarske.

Posebni poročevalec švicarskega lista »National Zeitung« poroča iz Bukarešte: »Na zunanji manj opazno, toda že močno poudarjeno stopa v ospredje

izboljšanje v odnošajih med Rumunijo in sovjetsko Rusijo.

Ni še dolgo tega, ko je bilo mogoče slišati v Bukarešti mnenje, da ni Nemčija, temveč Rusija največja rumunska nevarnost. Res so bili odnošaji med Bukarešto in Moskvo v zadnjem času večkrat izredno napeti, a zdaj smatrajo v Bukarešti rusko nevarnost za odstranjeno. Dovolj je razlogov za domnevo, da se mora Rumunija za svoje dozvajno nevojskovanje v veliki meri zahvaliti okolnosti, da je med Nemčijo in Rusijo v podobnem položaju kakor Švedska.

Kakor pišejo londonski listi, je angleška javnost z največjim zadovoljstvom sprejela vest, da je

angleška vlada določila bivšega voditelja laburistične (delavske) stranke sirra Stafforda Crippsa, ki je znan po svojem prijateljstvu do Rusov, za svojega posebnega pooblaščenca pri pogajanjih z Moskvo.

Sovjetska vlada je na to imenovanje že pristala in je Cripps že odpotoval v Moskvo. Spremljajo ga gospodarski strokovnjaki. Po mnenju londonskih listov kaže to naglo postopanje na odločnost ministrskega predsednika Churchilla, ki je bil po padcu Chamberlaina prevzel vodstvo vlade. Kakšna pooblastila je vlada dala Crippsu, še ni znano, vendar izključujejo, da bi Churchill to pot ponovil Chamberlainovo napako iz avgusta lanskega leta, ko je poslal v Moskvo vojaško komisijo brez pooblastil. Listi označujejo Crippsa za najprimernejšo osebnost za pogajanja z Moskvo, saj je bil vedno zagovornik sodelovanja z Rusijo.

Ker je belgijska vojska položila orožje,

so zavezniki in Nemci odredili obsežno pregrupacijo svojih bojujočih se edinic.

Kakor javlja Havas, se zavezniki prizadevajo odbiti vse napade Nemcev, ki hočejo izkoristiti kapitulacijo Belgijcev in skušajo napredovati proti vzhodnemu boku zavezniške vojske na severu. Kod zdaj teče fronta na belgijskem ozemlju, še ni jasno. O poteku svojih operacij ne dajejo zavezniki nikakih poročil. Francoska vest pravi, da je položaj zavezniške vojske v Belgiji resen. Nemška vest trdi, da je štela belgijska vojska, ki se je vdala, okoli pol milijona ljudi, a po zavezniških vesteh jih je bilo 300.000.

Na bojiščih v Franciji so bile zadne dni hude bitke, katerih so se udeleževala tudi neštevilna letala. Zavezniki so se na nekaterih mestih umaknili in Nemci so zavzeli med drugim Calais ob morju, vendar kaže, da

se položaj zadne dni ni posebno izpremenil.

O manjših uspehih poročajo tudi zavezniki, ki trdijo, da nemški uspehi terjajo velike žrtve za Nemce. Iz Pariza celo javljajo, da pripravlja novi zavezniški vrhovni poveljnik Weygand veliko protiofenzivo ob Sommi. Namen ofenzive je predreti pas, ki so ga napravili Nemci s predorom do morja, in dobiti zvezo z zavezniško vojsko v Belgiji, ki je po kapitulaciji belgijske vojske prišla v hudo stisko.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na metliškem sejmu so se prodajali za kg žive teže: voli I. po 7 do 7.50, II. po 6 do 6.50, III. po 6, junci I. po 6.50, II. po 5.50, III. po 5, krave I. po 6 do 6.50, II. po 5.50, III. po 4.50 din. V Koprivniku pri Kočevju so bili za kg žive teže: voli po 7 do 8, krave po 5 do 6, junci po 6 do 7, telice po 5.50 do 6.50, teleta po 8 do 9 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: V Ptuj: pršutarji po 10 do 11, debele svinje po 11.50 do 11.75, plemenske po 9 din, v Kranju: špeharji po 12 do 13, pršutarji po 10.50 do 11 din.

KRMA. V Kranju: lucerna 150, seno 125 do 150, slama 75, v Celju: lucerna 130, seno 120, slama 50 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 24 do 28, oprana 34 do 38 din za kg.

SIROVE KOŽE. V Laškem: goveje po 14, telečje 16, svinjske 10, v Krškem: goveje 10 do 16, telečje 14 do 18, svinjske 7 do 8, v Ljubljani: goveje 11 do 14, telečje 20, svinjske 5 do 10 din za kg.

MED. V Laškem 20, v Krškem 18 do 24, v Ljubljani 20 do 22 din za kg.

KROMPIR. Cena mu je povprečno 200 do 300 din za 100 kg.

VINO. V krškem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 3.50 do 4.50, finejše sortirano pa po 4.50 do 5 din za liter.

DRVA. V Ljubljani (trda) 140, v Laškem (trda) 80, v Krškem 70 do 90 din za kubični meter.

JAJCA. V Ljubljani 75 do 90 par, v Krškem 50 do 75, v Laškem 75 par do 1 din za kos.

SIROVO MASLO. V Ljubljani (čajno) 32 do 40, v Krškem (navadno) 28 do 30, v Laškem 40 din za kg.

SVINJSKA ZABELA. V Laškem: slanina 20, svinjska mast 24, v Krškem: svinjska mast 22 do 24, v Ljubljani: slanina 18 do 20, svinjska mast 21 do 22 din za kg.

MLEKO. V Ljubljani 2.25 do 2.50, v Krškem 1.50 do 2, v Laškem 2 din za liter.

Sejmi

2. junija: Motnik;

3. junija: Murska Sobota (živinski), Novo

mesto, Ormož;

4. junija: Slov. Bistrica, Križevci, Ptuj;

5. junija: Krško, Veliki Prelog;

7. junija: Kapele, Loški potok.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 28. maja v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 140.62 do 143.82 (za 173.98 do 177.18) din;

100 francoskih frankov za 79.48 do 81.78 (za 98.40 do 100.70) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

100 švicarskih frankov za 993.36 do 1003.36 (za 1227.55 do 1237.55) din.

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 400 din. Vojna škoda in vse državne vrednote so popustile. Nemške klirinške marke so se trgovale po 14.80 din.

Drobne vesti

= Sovjetsko trgovinsko predstavništvo v Jugoslaviji. Kakor poročajo iz Beograda, bo sovjetsko trgovinsko predstavništvo, določeno v pravkar sklenjeni trgovinski pogodbi s sovjetsko Rusijo, začelo v Beogradu poslovati že v prvi polovici meseca junija. Istočasno bo organizirano tudi jugoslovensko trgovinsko predstavništvo v Moskvi.

= Znatno povečanje bombažnih nasadov v Južni Srbiji. Iz Djevdjelije poročajo, da so kmetje v Južni Srbiji letos zasejali znatno povečano površino z bombažem. Dolgotrajna zima je napravila precej škode na posevkih. Predvsem so trpeli makova polja, zato so jih po večini preorali in posejali v glavnem bombaž. Strokovnjaki menijo, da bo letos znašala površina, posejana z bombažem preko 8000 ha nasproti 5450 ha v lanskem letu. K temu povečanju bombažnih nasadov je v znatni meri pripomogla pravočasna določitev primerne odkupne cene.

= Podražitev opeke. Kartel opekarn v Zagrebu je sklenil podražiti opeko. Podražitev utemeljuje s podraženim premogom in zvišanjem delavskih mezd za 25 do 30 odstotkov. Oblastva še proučujejo, ali je podražitev opeke upravičena.

= Ugodnejši tečaj za izseljenske devize. Iz Beograda poročajo, da je na pristojnih mestih načelno sklenjeno, da se za zamenjavo denarnih pošiljk, ki jih pošiljajo izseljenci svojim rodbinam v Jugoslavijo, pri-

znajo ugodnejši devizni tečaji. Ta ukrep ima namen omogočiti rodbinam izseljencev v naši državi, da dobe približno dejansko protivrednost deviz, ki jih pošljejo njihovi sorodniki-izseljenci. V kratkem je pričakovati, da bo o tem vprašanju izdana končna odločitev.

= Opozorilo vinogradnikom. Zaradi navela toplega in južnega vremena naj vinogradniki takoj izvršijo prvo škropljenje proti peronospori, če tega še niso storili.

= Naše terjatve v Nemčiji so se zmanjšale. Medtem ko so v drugi četrtini maja naše klirinške terjatve v Nemčiji narasle za 2.80 na 7.18 milijona mark, zaznamuje najnovejši izkaz o gibanju klirinških računov v tretji četrtini maja spet občutno nazadovanje teh klirinških terjatve za 3.38 na 3.80 milijona mark. Tudi naše klirinške terjatve v češkomoravskem protektoratu, ki so zadnje tedne naraščale, izkazujejo zdaj zmanjšanje za 11.9 na 45.4 milijona čeških kron.

= Povečanje našega obtoka bankovcev. Najnovejši izkaz Narodne banke od 22. maja zaznamuje povečanje obtoka bankovcev za 354.2 milijona na 11.300 milijonov dinarjev. Lani v istem času je znašal obtok 7112 milijonov dinarjev. Vzporedno s povečanjem obtoka je narasel tudi zlati zaklad.

Novice

*** Otrokom je treba ob velikih nesrečah najprej pomagati!** S pojavom vojne v Evropi je bilo delo za zaščito otrok postavljeno pred novo nalogo: obvarovati mladino pred vsemi grozotami, ki jih neizbežno prinaša vsaka vojna. Mladina predstavlja za vsak narod in vsako državo največjo vrednost. Brez nje ni bodočnosti, ni življenja za narod. Jugoslovenski uniji za zaščito otrok, ki je v smislu pravilnika o zaščiti pred napadi iz zraka postala pomožni organ vseh državnih, samoupravnih in občinskih oblastev na področju zaščite otrok tako v miru kakor v vojni, je bila naložena naloga, da pripravi vse potrebno za odstranitev otrok v primeru vojne nevarnosti v varnejše kraje. V sodelovanju s pristojnimi oblastmi vodi tečaje za prostovoljne sodelavce v otroških zavetiščih, prireja predavanja, daje navodila in podporo za ustanavljanje otroških ustanov, za ureditev otroških naselij v tujih družinah, poleg tega na sestavlja tudi sezname otrok, ki bi v

Paul Keller

29

DOM Roman z gora

Poslovenil B R.

»Gospod Berce, roko mi dajte! Vse je dobro!«

Starec ga je pogledal in ga ni razumel. »Prenagil sem se. Samo v prvem strahu sem tako govoril. Saj vam odpustim. Mirno, čisto mirno lahko.«

»Mirno!« Jecljajoč smeh se je utrgal z bolnikovih ustnic.

»Matija, Lenka!« je zastokal.

»Oba vam bosta odpustila. Ali naj jima rečem? Ali naj ju pokličem?«

Bolnik je prikimal.

»Naj prideta! Takoj naj prideta!«

Nekaj minut nato je bil Henrik že doma. Lenka je jokala. Potem je vzela poročni venec z glave in šla z Matijo in Henrikom v Bercetovo hišo.

Bolnik ju je pogledal. Iztegnil je roko proti njima in oba sta mirno prijela to roko. Potem je omahnil nazaj in zaprl oči.

Molče so stali okoli njega. Pogled nanj jih je pretresel. Ura je štela udarec za udarcem. Ni štela dolgo in Berce je bil mrtev. Lota je klečala ob njem. Henrik pa je stopil k njej in ji položil roko na ramo.

Matija in Lenka sta tiho odšla.

In ura je štela, štela.

Težka in vroča je bila njegova roka na njeni rami.

Lota je vstala. Očetu je zatisnila oči. Zda

je ležal na postelji z zaprtimi očmi in ni ničesar več videl.

Kako majhno je maščevanje!

Oba živeča sta se spogledala.

Da, človeško maščevanje je majhno!

Odvedel jo je iz sobe.

Zunaj, v veži, jo je poljubil na čelo.

»Boja je konec, Lota! Zdaj mora napoved priti mir!«

Tri dni nato so pokopali starega Berceta. Svoj mir je našel poleg sina. Nedaleč stran je ležal tudi stari Bukovnik. Tako sta bila tudi v smrti soseda.

Pri pogrebu so stali vsi Bukovnikovi ob Bercetovem grobu. In vaščani so to videli in videli so tudi, kako morajo ljudje odpuščati in pozabljati.

Na poti domov je šel Henrik z Loto. Ob lesniki pri cesti je obstal.

»Lota, zdaj te vprašam v tej težki, resni uri, tretjič in zadnjič, ali hočeš biti moja?«

Prestrašila se je in hotela je govoriti.

»Ne govori, Lota! To, kar misliš zdaj ugovarjati, ne velja več. Prav nič več ne velja! Vse to je bilo že stokrat izrečeno in stokrat pozabljeno. Tudi jaz sam sem vse to že stokrat mislil in rekel. Toda življenje in smrt prekrizata vsako misel. Očeta, ki sta bila sprta, sta že pod zemljo, — med nama pa ni ničesar, kar bi naju moglo ločiti.«

Črna tenčica je vela okoli nje; hladen veter je pihal čez polja. Pred njo je ležala pot v tujino, v prazno, težko bodočnost. In zraven nje je šel on, ki ga je ljubila in ki bi jo edini lahko rešil vsega trpljenja, ki bi jo edini lahko povedel iz te noči na svetlo pot sreče.

Tedaj je tiho rekla:

»Če me po vsem tem še hočeš imeti, ti bila srečna. O, kako srečna!«

Ničesar ni rekel, ni je poljubil, samo trdno jo je prijel za roko in jo odvedel na svoj dom.

Kaj je dom? Dom ni prostor, dom ni prijateljstvo, dom ni ljubezen. Kaj je dom? Doktor Henrik Bukovnik je premišljal to, ko je lepega jesenskega popoldneva, dosti let pozneje, počasi stopal proti svojemu domu.

Drug človek je postal. Njegov nežni obraz je dobil trden, moški izraz. Solnčni nasmešek je ležal okoli njegovih oči, kakor leži pri tistih zrelih, utrjenih ljudeh, ki so premagali same sebe in življenje. Miren nasmešek, last tistih, ki so se dosti naučili in se ničesar več ne razvesele in ne razžaloste. Henrik je postal tih, zrel in resen.

Danes je bil na vasi pri nekem siromašnem bolniku. Doma bo naročil, naj mu pošljejo kakšno jed, ki največkrat pomaga. Pametno je, če je človek kmet in zdravnik hkrati.

Bukovnikov Henrik je ljubil svoj novi poklic in je imel v okolici tudi dosti priložnosti, da se je v njem udejstvoval. Toda vendar ga je časih prijelo, da je bil samo kmet, nič drugega.

Mladi zdravnik je obstal in pogledal proti vasi. Tam doli ni imel nobenega sovražnika več. Same prijatelje, same ljudi, ki so bili veseli, če je z njimi govoril. Še mladi Hrastar ga je pozdravljajal.

Vesel je bil končne zmage po tako hudih bojih.

primeru vojne prišli pod javno zaščito. Za ta primer je bila uniji naložena tudi dolžnost, da poskrbi za gmotna sredstva, da bi se izvedla akcija za zaščito otrok bodisi v miru bodisi v vojni. Da bi mogla unija doseči uspeh, prireja vsako leto otroške dneve. Letos so se otroški dnevi v dravski banovini začeli v začetku tega tedna. Letos se praznuje otroški dnevi pod geslom: »Otroku se mora v velikih nesrečah in nevarnostih najprej pomagati«. Zato so letošnji otroški dnevi posvečeni nalogi, da se čim bolj pripravi in izvrši vse potrebno, da ne bo niti enega otroka ne matere, ki bi jim v danem trenutku ne mogli nuditi pomoči.

* **Občinske volitve na Hrvaškem** so bile pred dnevi. Udeležba je bila na splošno majhna, posebno v občinah z eno samo listo Hrvatske seljačke stranke, večja pa v občinah, kjer je bilo več list in so se skupine med seboj borile. Po uradnem sporočilu je Hrvatska seljačka stranka zmagala sama v 425 občinah, Hrvatska seljačka stranka in Samostojna demokratska stranka s skupnimi listami v 106 občinah, sama Samostojna demokratska stranka v 27 občinah. Hrvatska seljačka stranka je skupaj z muslimani dobila 4 občine skupaj z Nemci pa 1 občino, Kmečka dem. koalicijska z raznimi skupinami 1 občino, Samostojna demokratska stranka z drugimi srbskimi skupinami 1, Jugoslovenska radikalna zajednica sama 20 občin, z zemljoizradniki pa 1 občino. Skupna srbska lista je dobila 8 občin, nadstrankarska srbska lista 18 občin, nadstrankarska meščanska lista 2, neodvisni 2 občini, levičariji 1, zemljoizradniki 1, Nemci 3 in razne narodnosti 2 občini. Od skupnih 625 občin, kjer so bile volitve, ima Hrvatska seljačka stranka sama ali pa skupaj z drugimi 564 občin, vse ostale skupine pa 61 občin.

* **Draginjske doklade za rudarske staroukrajce.** Rudarsko glavarstvo je nedavno na posebnem posvetu razpravljalo o ukrepih za izboljšanje položaja rudarskih in plavžarskih staroukrajcev. Približno 1500 staroukrajcev in sirot prejema kljub porastu draginje na mesec le po 12 do največ 272,50 din. posledne pa le v redkih primerih. Za izboljšanje položaja rudarskih staroukrajcev je glavna bratovska skladnica dala 250.000, banska uprava pa bo prispevala v proračunskem letu 1940—41. 200.000 din. Na podlagi tega bo vsem prizadetim v najboljšem času izplačana 20 odstotna doklada za

nazaj od 1. jan. 1. 1940 dalje.

* **Konec starih 10dinarskih kovancev.** Od 31. maja do 31. avgusta letos se umakne iz prometa stari srebrni denar po 10 din. Po preteku tega roka preneha biti ta vrsta denarja zakonito plačilno sredstvo in bo mogoče te kovanice v teku šestih mesecev zamenjati brez odbitka z novim denarjem pri blagajnih Narodne banke in državnih finančnih zavodih.

* **Novi 10dinarski kovanci iz niklja.** Finančni minister je izdal odlok, po katerem bo od 31. maja začel postopno dajati v promet novi nikeljni denar po 10 din. Novi kovanci po 10 din so izdelani iz čistega niklja. Na sprednji strani je vtisnjen desni profil Nj. Vel. kralja Petra II. Okoli lika Nj. Vel. kralja je v krogu napisano »Kraljevina Jugoslavija«, in sicer v cirilici. Na zadnji strani je vtisnjena vrednost kovanca v arabskih številkah »10« z označenjem dinarjev v latinici, pod tem pa je v arabskih številkah napisana letnica 1938. Nad številko 10 je vtisnjena krona kraljevine Jugoslavije. Na desni strani je v polkrogu vtisnjena bukova vejica, na levi strani pa prav tako v polkrogu lovorjeva vejica. Obe sta zvezani s trakom in se z vrhovi dotikata krone Jugoslavije.

* **Lep jugoslovensko-bolgarski večer v Trzinu.** Pred dnevi je priredilo tržiško Bralno društvo v dvorani Sokolskega doma v okviru Zveze kulturnih društev jugoslovensko-bolgarski večer. Prireditev je posetilo številno občinstvo. Spored je obsegal slavnostni govor, recitacije, pevske in glasbene točke in bolgarske narodne plesne. Za uvod je zapel moški zbor Bralnega društva jugoslovensko in bolgarsko himno. Vse točke so izredno ugajale. Posebno navdušenje je izzvala igra bolgarskih akademikov na glasbilo kavalu, ki sta izvajala bolgarske narodne pesmi. Izven sporeda so izvajali bolgarski akademiki svoje narodne plesne. V prijetnem razpoloženju se je po koncertu vršil v počastitev bolgarskih gostov družabni večer.

* **Smrt najstarejšega sokolskega praporščka.** Nedaleč od Vrbe, kjer je naš pesnik France Prešeren preživljal mladostna leta, je vasica Breg, kjer je te dni umrl v 82. letu čevljarski mojster g. Miha Artelj. Pokojni Miha Artelj se je dolga desetletja krepko udeleževal v vrstah nacionalnih moč. Bil je med soustanovitelj Sokola na Jesenicah in njegov prvi blaginik. Pokojni je moral zaradi svo-

jega narodnega prepričanja pred vojno mnogo trpeti. Zaradi nekih izgrediv L. 1906. pri otvoritvi karavanske železnice v Področici je bil Artelj v Celovcu po nedolžnem obsojen v trimesečno ječo. Da bi se izognil ječi, je izginil v Ameriko. Nevajen težkega dela je kmalu omagal. Duševno in telesno strt se je po poldrugem letu bivanja vrnil v domovino. Čeprav je prišel na Jesenice v nočnih urah, je bil že na poti od postaje do stanovanja aretiran. Prebil je tri mesece strogega zapora v jetnišnici v Celovcu. Pokojnega Artelja je vedno tepla zla usoda. Pred 15 leti mu je v Blejskem jezeru utonil edini sin Mirko, pred letom pa mu je umrla žena. Kljub nesrečam pa nikoli ni klonil. Sodeloval je pri vseh nacionalnih društvih na Jesenicah in v Žirovnici. Ko je Sokol v Žirovnici pred leti razvil svoj prapor, je postal Artelj društveni praporščak. Pred dobrim letom se mu je pripetila nesreča. Na nekem oglu se je vanj zadela kolesarka in si je pri padcu zlomil nogo nad kolonom. Tedaj je Miha legel v posteljo, iz katere ni več vstal. Bodi značajnemu možu ohranjen svetel spomin!

* **Dr. Korošec pri dr. Tisu.** Predsednik Slovaške dr. Tiso je priredil te dni slavnostno večerjo na čast predsedniku jugoslovenskega senata dr. Antonu Korošču in bivšemu ministru Vojislavu Djordjeviću, ki sta se na povratku z bratislavskega velesejma ustavila za nekaj časa v slovaški prestolnici.

* **Slovenec član slovaške opere.** Te dni je bil Slovenec Franjo Hvastja angažiran za bratislavsko opero. Hvastja je bivši gojenec ljubljanskega konservatorija in je bil nekaj sezon član ljubljanskega opernega zbora.

* **Vesti s Koroškega.** Zaradi številnih vpo-klicev mož in fantov je prešlo glavno breme slovenskega prosvetnega udejstvovanja na Koroškem na žene in dekleta. Preteklo nedeljo sta bila občna zbora slovenskih prosvetnih društev na Brdu pri Šmohorju in v Šmihelu pri Pliberku, v nedeljo pa bosta v št. Tomažu na Celovcem in v št. Petru na Vašnjah. Vsi ti občni zbori so povezani z materinskimi proslavami z bolj ali manj pestrim sporedom. Nedavno je prišlo na Koroško 270 otrok iz Bavarske. Za več tednov bodo nastanjeni pri zasebnih družinah. Istočasno je šlo na letovanje 253 koroških otrok v razne kraje Nemčije. Pred dnevi je bilo na južnem Koroškem otvorjenih 300 otroških vrtcev, ki jih vodijo nemške učiteljice. Pred kratkim so našli mizarskega pomočni-

Voz je prišel po poljski cesti. Janez je sedel na njem in prav nič zadovoljen ni bil videti Kar se je Henrik naselil na Bukovnikovem domu, je vzel od njega v najem Bercetovo hišo s posestvom vred.

»No, Janez, ali si na polje namenjen?«

Janez je zagodel.

»Pa ne bi bilo prav nič potrebno. Saj je dovolj ljudi zunaj. Če pride kakšen gost v gostilno, mora pa Matija sam nositi pijačo. To ni prav.«

»Zakaj pa se voziš na polje, če imaš v gostilni toliko dela?«

»Zakaj? Pametno vprašanje! Ali misliš, da bom zmerom poslušal ženo, ki samo godrnja?«

»Aha! Tvoja žena!«

Oba sta molčala. Henrik se je sam pri sebi smejal. Janezov obraz pa je postajal čedalje mračnejši.

»Da, moja žena! Saj je čisto dobra in pametna, da. — toda jaz! Saj ne povivam, — samo z gosti se malo zabavam. No, saj to mora gostilničar storiti. Drugače ni ljudi k njemu. Ona pa me zmerom goni na polje.«

»Janez, ali nisi zadnjič pravil, da te rada glava boli?«

»Da, saj me tudi zdaj.«

»No, potem ti bo pa svež zrak kar dobro del.«

»Hi-hot!«

Janez je z bičem ošvignil konja in izginil za ovinkom.

Mladi zdravnik je gledal za njim in se smehljaj. Janez je še zmerom dober, zabaven fant. Toda kakor vse kaže, ne gospodari v hiši on. Pa menda to ni nič hudega.

Pri vsej svoji odločnosti pa je bila Lenka do ušes zaljubljena v svojega moža. Dobro sta napredovala v gospodarstvu. Še malo, in Janez si bo kupil Bercetov dom. Potem bo načrt starega Berceta, da bi obe posestvi združil, pokopan.

Čez človeške načrte, ki so zasnovani na denarju, koraka čas.

Z druge strani se je približal stari Rogelj. Ko je njegov sin Janez prevzel gospodarstvo, se je preselil za njim v Bercetovo hišo. Toda že čez teden dni se je vrnil na Bukovnikov dom. Domotožje se ga je polotilo. Ni se mogel navaditi novega stanovanja, novih skednjev in novih polj. Spet je prišel s stari pregovorom, da star maček ne zapusti doma, in ostal je v svojem starem stanovanju. Samo časih je šel zvečer v Bercetovo hišo, da bi »dal svojemu sinu kaj zaslužiti.«

»Kar ponosen je bil, ko je gledal, kako dober oštir je Janez in kako zna govoriti več kakor vsi gostje skupaj. Najlepše je bilo, ko je Janez pripovedoval o Ljubljani, kjer je bil vojak, in kadar je pripovedoval o svojih številnih obiskih v tem mestu, ko je Henrik kot poročen visokošolec tam stanoval z Loto.

In če je Rogelj poslušal svojega sina, se mu je kar srce odprlo.

Mladi zdravnik se je približal svojemu domu. Janezovi številni nasledniki so se igrali na cesti in tudi njegov edini triletni sinček je bil med njimi. Njegov edinec! Deček mu je priteknel nasproti in Henrik ga je ljubeče dvignil k sebi.

Stari Matija je pogledal skozi okno Bercetove hiše. Zdaj je bil v tej hiši, zdaj v oni, kjer so ga pač potrebovali, toda s sr-

cem je bil zmerom pri Henriku. Vsako leto pred žetvijo je obiskal Matija v samostanu svojo Liziko in vsako leto za božič je dobil njeno pismo. In čeprav je bil star, je bil zadovoljen z usodo. Zda so se zasvetile njegove dobre oči, ko je zagledal Henrika.

»Spet moram biti oštirjev namestnik,« je zagodel.

»Saj mi je že sam povedal, da ste ga pogнали iz hiše.«

»To ne! Toda prav je tako! Saj tiči ves dan in ves večer v hiši in klebeta kakor mlin. No, kmalu bo nazaj. Zvečer se bom malo oglašil pri tebi.«

»Lepo, Matija. Samo prepozno ne pridi!«

Gospa Lota je stopila na prag domače hiše in Henrik je šel s sinom k njej in ji dal roko. Trop ptic selivk je hitel nad hišo proti jugu.

»Ali vidiš ptice? Kmalu bo zima.«

»Rada imam zimo,« je tiho rekla.

Razumela sta se.

Šla sta v hišo. Vsa je bila znotraj prenovljena in nad vrati je bilo v steno vdolano bruno, ki je dobilo še svoj napis.

Henrik je pokazal in rekel:

»Ali veš, kaj bom dal tu napisati?«

Vprašujoče ga je pogledala, on pa se ji je ljubeče in resno hkrati zazrl v oči in dejal počasi, s tisto tiho slovesnostjo, s katero izdaja človek samo s trudom pridobljeno življenjsko modrost:

»Na tem brunu bo napisano: „Dom je mir!“

ka Franca Urbančka v Beli mrtvega. Policija je dognala, da sta Urbančka umorila njegova žena in njen ljubček. Oba zločinca čaka huda kazen. V spodnji Kneži je umrl v starosti 72 let Lukež Dobrovcnik. Mož je bil znana dobričina in lep značaj, kar je dokazal tudi s svojim narodnim zadržanjem. V Vogrčah so pokopali nekdanjega predsednika Slovenskega prosvetnega društva Toneta Grosa. Pokojnik je bil zelo dober pevec in je dolga leta sodeloval pri slovenskem pevskem društvu. Dosegel je 41 let. Zapušča ženo in dva otroka.

* **Tobačne srečke.** Pri nedavnem žrebanju tobačnih srečk so bile za amortizacijo izžrebane nasledne serije: 80, 101, 146, 182, 203, 325, 327, 619, 689, 732, 1053, 1081, 1106, 1121, 1127, 1330, 1483, 1749, 1833, 2208, 2242, 2272, 2747, 2907, 3171, 3379, 3752, 4048, 4076, 4105, 4283, 4504, 4570, 4828, 4835, 4915, 4927, 5016, 5072, 5637, 6421, 6467, 6621, 6831, 6911, 6949, 7144, 7207, 7444, 7542, 7570, 7773, 3094, 8136, 8137, 8143, 8198, 8379, 8744, 8803, 8851, 8951, 8945, 9229, 9331, 9396, 9449, 9462, 9983. Dobitki pa so bili izžrebani nasledni: ser. 1478, št. 23, 15.000 din; ser. 7844, št. 4, 1000 din; ser. 110, št. 41, 500 din; ser. 8432, št. 36, 500 din; po 100 din: ser. 484, št. 1; ser. 989, št. 86; ser. 3066, št. 79; ser. 4124, št. 31; ser. 6021, št. 81; ser. 7337, št. 47, ser. 7590, št. 22; ser. 7766, št. 73; ser. 8080, št. 29; ser. 9487 št. 8; po 50 din: ser. 749, št. 53; ser. 1002, št. 55; ser. 4457, št. 64; ser. 4603, št. 27; ser. 4611, št. 61; ser. 5177, št. 78; ser. 6528, št. 69; ser. 8805, št. 32; ser. 9541, št. 9; ser. 9735, št. 92.

* **Vesti Agencije Avale v sovjetskem radiu.** Kakor poročajo beograjski listi, je v soboto zvečer moskovski radio prvič objavil izvirne vesti iz Jugoslavije, ki jih je dobil preko beograjske Avale. Doslej je objavljala sovjetski radio vesti iz Jugoslavije samo preko Sofije. Prva izvirna vest neposredno iz Jugoslavije, javljena preko moskovskega radia, je bilo poročilo Avale, da so jugoslovenske »Službene novine« objavile besedilo trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in sovjetsko Rusijo.

* **Gos se drži gospodarja kakor pes.** Lepo vzgojeno gosko ima kmet Luka Suvadžić v Starem Vrbasu. Že 26 let je stara in je edina spremljevalka kmeta, ki je ostal brez otrok in žene, ki so mu vsi pomrli. Gos se drži gospodarja kakor pes in ga spremlja na vseh potih. Zvečer pa prevzame vlogo hišnega stražnika. Če se približa hiši kak neznanec, začne takoj gati in s tem opozori gospodarja na došleca.

* **Prodaja posestev v Julijski krajini ob meji brez posebnega dovoljenja prepovedana.** Uradni italijanski list je objavil uredbo, ki spreminja zakon iz leta 1935., ki je urejal prodajo nepremičnin v obmejnih pokrajinah Italije. Prejšnji zakon ni bil tako strog, kakor je zdajšnji izpremenjen. Prej je lastnik lahko prodal svoje nepremičnine ob meji

no dovoljenje pokrajinskega prefekta, odlej pa to ne bo več dovoljeno. Vsako, tudi delno prodajo nepremičnin v obmejnih krajih bo treba predložiti v odobrenje prefektu. Takšno dovoljenje je potrebno tudi pri prodajah na dražbi.

* **Najvišje cene za kruh v Sloveniji.** Na podlagi uredbe o nadzorstvu cen je ban odredil najvišje cene kruhu in sicer belemu do 5.40 din, polbelemu do 5 din, črnemu do 4.50 din za kilogram. Prekrški te določbe se bodo kaznovali.

* **Hiša in hlev žrtev strele.** Neurje, ki je divjalo pred dnevi na Martinjem vrhu v škofjeloškem okraju, je napravilo veliko škodo. Posestniku Jožetu Pintarju pa je strela uničila hlev in hišo. Reševalcem so je komaj posrečilo rešiti živino iz hleva. Cenijo, da je škoda za 150.000 din, ki je delno poravnana z zavarovalnico.

* **Založra v vrtcih Mure.** 39letni Hugo Markuš iz Zgor. Jakobskega dola je spoznal v Mariboru neke moške, ki so prišli iz Zemun. Ti so mu izrazili željo, da bi prišli radi v Nemčijo skrivaj, ker nimajo potnih izkaznic. Markuš jih je peljal do Zgor. Jakobskega dola, tam pa mu je le postalo vroče, ker se je zbal posledic svojega dejanja. Dejal je, da je utrujen, zato pa je povedal tujcem, po kateri poti naj gre, da pridejo do Apač. Dal jim je tudi naslove nekkih svojih znancev v Apačah. Za plačilo je dobil Markuš zimsko suknjo, ročni kovčeg in 20 din. Nato so se ti štirje neznanci napotili naprej proti Apačam. Tam sta dva, in sicer oče in sin, dobila ob Muri veliko desko in skušala s takim splavom priti čez deročo Muro na nemško stran. Prijela sta se za desko in sta z njo plavala proti sredini Mure. Sta pa računala s silno deročim tokom sred. Mure. Vrtinci so oba zgrabili in sta izginila pod gladino. Ljudje, ki so gledali njuno borbo z reko, so prepričani, da sta utonila. Ko sta ostala dva videla, da je Mura požrla dve žrtvi, sta se vrnila. Eden je prišel v Maribor, za drugega pa se ne ve, kam je odšel. Markuša so aretirali.

* **Najden utopljenec.** Pri Sv. Juriju ob Ščavnici je bil te dni pokopan pogrešani posestnikov sin Jakob Domanjko iz Ženika. Našli so ga v potoku Ščavnici. Rajnkega so pogrešali že od 7. maja.

* **Žrtev strele.** Nedavno je tik pred nevihto iz Vesce pri Šenkovem turnu nesel 16letni Jože Špenko na njivo materi dežnika. Nevihta ga je prehitela in se je fantič umaknil v zavetje k zidanemu poljskemu znamenju. Kmalu nato je tresčilo v znamenje. Dečko se je omamljen zgrudil. Na pomoč mu je takoj prihitel neki moški iz sosedne vasi, za njim pa je prihitela k sinu mati, ki je bila nedaleč proč na njivi. Žrtev strele so naložili na ročni voziček in jo prepeljali domov. K dečku je bil kasneje poklican zdravnik dr. Justin iz Vižmarij. Ponesrečenčev stanje je resno, vendar je upati, da bo ostal pri življenju.

* **Čuden samomor.** Te dni je 22letni mladenci Černe iz občine Št. Ruperta s kolesom nalašč tresčil v Mokronogu v neko hišo. Bil je takoj mrtev. Iz pisma, ki ga je naslovil na svoje dekle, je razvidno, da je izvršil samomor iz strahu pred kaznijo, ker je samovoljno zapustil vojaško službovanje.

* **Mrtvec na progji.** V nedeljo ponoči je službujoči stražnik na železniškem prelazu v Puharjevi ulici v Ljubljani našel truplo mladega neznanca, ki je ležalo med dvema tiroma. Komisija je ugotovila, da gre za samomor. Pri mrtvcu niso našli ničesar, kar bi dalo sklepati na njegovo istovetnost. Šele pozneje so dognali, da je samomorilec pekovski pomočnik Franjo Černek iz Konjic.

* **Smrtna nesreča mladega kolesarja.** Na Telovo se je peljalo več fantov s kolesi iz Zg. Dobre proti Mišačam. Med mladimi kolesarji je bil tudi 18letni Benedičič Albin. Nesreča je hotela, da se je Benedičič na nekem ostrejšem ovinku zaletel v skalo in obležal z razbito lobanjo v nezavesti. Ponesrečenca so takoj odpeljali v Ravovljico k zdravniku. Tam je ponesrečenec prišel že do zavesti in šel sam iz voza do zdravnika. V vozu, ki ga je vozil, niso smrtno nevarne, je bil

poslan v domačo oskrbo. Toda njegovo stanje se je poslabšalo in je kmalu umrl. Pokojniku bodi lahka domača zemlja, svojcem pa izrekamo iskreno sožalje!

* **Trije požari v eni noči.** V noči med nedeljo in ponedeljkom sta začeli goreti v Vonarjih pri Pristavi zidanici posestnikov Anderliča in Lipnjaka. Požar se je hitro razširil, tako da so domačini komaj rešili vino, sode in druge predmete. Ogenj je gotovo podtaknila zločinska roka, ker je bil v času, ko so v zidanici gasili ogenj zaneten tudi v Lipnjakovi hiši. Tudi hišo je ogenj upepelil. Rešili so le pohištvo. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Pristave.

* **Samomor zaradi bede.** V Vrablovi grabl pri Sv. Križu nad Mariborom so našli mrtvega 53-letnega oglarja Matijo Škrbineka. Na vratu je imel globoko rano. V bližini je ležal okrvavljen nož. Kakor sodijo, je Škrbinek izvršil samomor zaradi bede.

* **Nevihite na Dolenjskem so bile letos že številne.** Te dni se je med nevihto vsipala tudi gosta toča, ki je zlasti v Trebelnem napravila občutno škodo. Tako pogostih treskov ljudje že zlepa ne pomnijo. Na Telovo popoldne je med neurjem tresčilo na več krajih v Novem mestu. Tresčilo je tudi v Prosvetni dom, kjer obratuje kino »Krka«, in pa v frančiškanski samostan.

* **Mlada žrtev podivjanega vola.** Na pašniku pri vasi Krvavčevem vrhu na Dolenjskem je pasel 11letni Ivan Skala očetovo goved. V čredi je bil tudi vol, ki se ga je fant zelo bal. Vedno se je držal precej daleč stran od njega. Te dni pa se je vol pognal za dečkom. V trenutku, ko je deček nameraval preplezati plot, je pridivjal vol do njega in ga pritisnil čez spodni del života ob plot. Na pastirčkovo vpitje so prihiteli ljudje, ki se jim je posrečilo ukrotiti podivjano žival. Dečka so smrtno nevarno poškodovanega prepeljali v bolnišnico usmiljenih bratov v Novem mestu, kjer skušajo rešiti mlado življenje.

* **K vesti o samomoru rudarja Antona Lipovška iz Hrastnika nam sporoča njegova vdova,** da je v družini vse do nesrečnega dogodka vladala lepa složnost. Zato da ni res, kar pišejo listi, da bi se rajniki ne bil razumel z ženo.

* **Zagoneten strel na mlado dekle.** V Trbovljah se je pripetil v nedeljo zvečer zagoneten napad s samokresom na mlado dekle. Trgovska vajenka Zinka Furlanova je sedela okrog 21. v sobi v pritrličnem stanovanju, ko se je naenkrat zunaj pri oknu pokazala senca. Naslednji trenutek je počilo in je krogla zadela Furlanovo naravnost v glavo, kjer je obtičala. Dekle je zaradi bolečin in strahu zavpilo, nato pa omedlelo. V sobo so takoj prihiteli domači, ki so ji nudili prvo pomoč, nato pa poklicali zdravnika, ki je odredil, da so jo ponoči prepeljali v bolnišnico v Ljubljano. Dekle, ki se je v Ljubljani spet zavedlo, je izpovedalo, da nima pojma, kdo je streljal nanjo.

* **Hudo kazen zaradi krive prisega je izreklo okrožno sodišče v Murski Soboti.** Peter Lepoša iz Križevcev je živel s svojim sosedom v stalnem prepiru in pravadah. V neki pravdi bi moral Lepoša plačati sosedu 350 din. Ko je prišla zadeva pred sodišče, sta Lepoševa žena Marija in Julija Novakova potrdili, da je bil gorni znesek sosedu že plačan. Svoji izpovedbi sta potrdili s prisego. Sodišče je pozneje ugotovilo, da ženski nista govorili resnice in sta zato zdaj vnovič prišli pred okrožno sodišče, ki je Lepoševo obsodilo na eno leto in pol, Novakovo pa na eno leto in štiri mesece strogega zapor.

* **Ropar, ki je opleni ljubljanskega zlatarja Černeta, prijel.** Drzen roparski napad v zlatninsko trgovino Ludvika Černeta v Wolfovi ulici v Ljubljani, o čemer smo že poročali je bil te dni pojasnjen. Dan pred praznikom je prejela policija obvestilo, da je bila v neki hiši na Poljanski cesti najdena sumljiva prtljaga z velikim številom zlatih predmetov in dragocenosti. Kovčeg z zlatnino je prinesel spraviti neki moški. Vest o najdbi zlatnine je policija v interesu preiskave čuvala zase in čez praznik budno stražila, kdaj bo prišel ropar po svojo prtljago. V

veži hiše na Poljanski cesti sta čakala v sredi dveh detektivov. Vstopil je visok mož, ki sta ga takoj spoznala. Planila sta jedrno k njemu z naperjenima samokresoma. »Roke kvišku«. Vlomilec se ni prav nič upiral, saj ga je nepričakovano razkrinkanje pošteno zmedlo. Aretiranec svojega zločinskega dejanja ni tajil. Storilec je 45 letni Franc Kavčič, rojen v Desnjaku pri Cezanjevcih v Ljutomerškem okraju. Po poklicu je trgovski pomočnik, po vojni pa se je izučil tudi za kuharja.

* **Nevaren vlomilec prijet.** Orožnika narednik Mesec Peter in kaplar Pranjič Jure iz Kranja sta na Prezrenjah pri Podnartu nalletela na neznanega možkega z velikim nahrbtnikom na ramah in citrami pod pazduho. Orožnika sta hotela neznanca legitimirati, ta pa je zbežal v bližnji gozd. Ko sta se mu orožnika približala, je skočil čez 15 m visoko skalo in bežal naprej. Naposled so ga na polju v Podnartu delavci prijeli. Pri zasliševanju so spoznali v neznanca vlomilca Mežeka Vladislava, ki je letos aprila pobegnil iz mariborske kaznilnice, v kateri bi bil moral odsedeti še dve leti ječe zaradi tatvin. Med begom je odvrzel nahrbtnik in citre. V nahrbtniku je imel nekaj obleke, dva para čevljev in še nekaj drugih reči. Našli so pri njem okoli 800 din gotovine, par prstanov, dve verižici in tri ure. Malo pred aretacijo sta bili na orožniški postaji javljeni dve tatvini, katere je zagrešil prijeti Mežek nekaj ur pred aretacijo.

* **Petnajst let ječe za dve življenji.** Te dni se je pred velikim senatom v Murski Soboti zagovarjal Ludvik Potočnik, čevljarški pomočnik iz Brezovščaka pri Ljutomeru, ki ima na vesti dve življenji. Potočnik je bil na velikonočno soboto v Ljutomeru pri zstajenju. Vendar ni šel v cerkev, ampak je zavil v gostilno, kjer je popil liter vina. Na povratku proti domu je skušal Potočnik vsakogar, ki ga je srečal, izzivati. Po isti poti se je vračal domov v družbi s svojo ženo in prijateljem Mihaelom Stajnikom posestnik Maks Prajner, ki je z mirnimi besedami pozval pijanega Potočnika, naj da mir. Ta pa je brez besede skočil k njemu in zasadil nož Prajnerju v levo stran vratu. Vbod z nožem je prerezal nesrečnemu Prajnerju žilo dovodnico, da je siromak kmalu izkrvavel. Prajnerjev tovariš Stajniko je takoj priskočil na pomoč. Misli je, da je razjarjeni Potočnik udaril tovariša samo s pestjo po vratu. Ničesar hudega sluteč je odrinil napadalec in

ga tudi s pestjo udaril po obrazu. Potočnik je brez pomisleka tudi Stajniku zasadil nož v vrat na isto mesto kakor nekaj sekund prej Prajnerju. Tudi Stajniku je vročekrvni zločinec prerezal žilo dovodnico, da je na mestu obležal mrtev. Potočnik je pred sodiščem svoje dejanje priznal, zagovarjal pa se je s pijanostjo. Seveda sodišče tega njegovega zagovora ni preveč upoštevalo in je obsodilo Ludvika Potočnika na 15 let ječe.

* **Tat ga je napadel s sekiro.** V nedeljo je hotel neki Franc Jager izvršiti tatvino pri posestniku Križniku v Lazah pri Dramljah. Jager pa je zalotil 25letni posestnikov sin Franc Križnik. Jager je napadel Križnika in ga udaril s sekiro po glavi. Hudo poškodovanega Jagera so prepeljali v celjsko bolnišnico.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozori!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložijo prošnjo in uredijo zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

Popotnikova torba

Huda ura okoli Maribora

Maribor, maja

V petek je nastala okoli Maribora huda nevihta. Naliv je trajal dalje časa, vmes pa je udarjala tudi strela. Tako je treščilo v električne stikalne naprave na Fali, v neko hišo v Ulici kraljeviča Marka in v naprave radvanškega transformatorja.

Velik strah sta doživeli rodbini Severjeva in Javorškova v Dobravi pri Tezmem. Tu je ob času neurja udarila strela po anteni v hišo gostilničarja Severja in šinila v kuhinjo. V kuhinji so bili domača 16letna hčerka, mlajši brat in neka deklica. Severjeva hčerka je bila omamljena, brat in deklica pa sta samo padla na tla. Mladenka se je kmalu zbudila iz nezavesti.

Nekoliko huje je bilo pri Javorškovih, ki

so sosedje gostilničarja Severja. Skoro ob istem času je udarila strela skozi streho in dimnik v kuhinjo. Pri stredilniku je sedel tedaj na zaboju 18letni domači sin Lojze, na drugem koncu kuhinje pa sta bila njegova brata, izmed katerih šteje prvi 10, drugi pa sedem let. Vse štiri, ki so bili v kuhinji, je vrglo na tla. Lojze pa je bil omamljen in so ga morali obuditi k zavesti. Nato so ga prepeljali v mariborsko bolnišnico, ker je precej ožgan na glavi. Tudi lase ima osmojene.

Med nevihto je padala tudi prva letošna toča in napravila precej škode po sadovnjakih in vrtovih.

Smrt zglednega Sokola

Skofja Loka, maja

Te dni je umrl v Skofji Loki g. France Kokalj, sin posestnika in knjigoveza, star 31 let. Kokalj je bil določen da prevzame po očetu vodstvo knjigovoznice, vendar je usoda hotela drugače.

Ni bilo v Skofji Loki narodne prireditve, pri kateri ne bi sodeloval France. V prejšnjih letih je tudi mnogo telovalil pri Sokolu, ki mu je bil zmerom vnet sodelavec. Ohranili ga bomo v lepem spominu. Hudo prizadetim svojim izrekamo iskreno sožalje!

Ženski vestnik

Sladkor kot zdravilo in lepotilo

V vodi raztopljeni sladkor je odlično hladilo za žejo in vročico. Sladkor pomiri razdražene živce in je zato eno izmed najučinkovitejših neškodljivih sredstev za uspavanje.

Kava in čaj izgubita z dodatkom sladkorja nekaj dražilnega učinka. Vrhu tega postane z dodatkom sladkorja lažje prebavljiva in prijetnejša. Ako po kavi ne moreš spati, ji samo dodaj dovolj sladkorja.

Pri obolenju sluznic, pri katarju, kašlju in hripavosti posušite sladkor razvoj boleznin in omili bolečine. Nadležni nočni kašelj s sladkorno vodo še naprej preženeš. Sladkor po-

»Tudi jaz sem zdaj brez očeta, matere pa sploh nisem poznala.«

»Imaš prav, imaš prav, pa vendar je pri tebi drugače. Ti si starejša, mirnejša in preudarnejša. Ti si boš pač znala pomagati. Ti imaš dobro ime, a kaj bo s to deklico? No, saj veš, da njen oče — tvoj svak — ni bil občini v čast. Tega ljudje ne pozabijo in so potem ljudje neobzirni tudi proti otrokom. Doslej se seveda ni upal nihče deklici niti skriviti lasu, za kar je skrbel stari, ki je otroka ljubil. To bo zdaj drugače, verjemi mi!«

»Bo pač morala prenašati svojo usodo!« je trdosrčno rekla Ernestina. »Seveda bi bilo lažje zanjo, če bi bila vzgojena v ponižnosti. Kdor ima slabo ime v vasi in občini, naj ne nosi pokoncu glave. Njen oče je bil pijanec in pretepač, a mati neubogljiva hči, ki se je proti volji staršev omožila z njim...«

»Tiho, tiho! Ne stresaj danes svoje jeze!« je rekla stara ženica, ki je doslej s predpasnikom pred očmi stala ob strani. »Oče še ni pokopan, še ni ga vrnilo morje, pa je že nastal prepir, ki mu je bil doslej branil on dostop v hišo. Če se že nočeš ravnati po očetovi volji, se izogibaj prepira vsaj zaradi ljudi. Ne dopusti, da bi našo pošteno hišo vlekli skozi zobe.«

»Stara teta ima prav, Ernestina! Kdor stoji na hribu, ga daleč vidijo. Na vašo nišo gledajo vse oči v vasi. Pomisli to! ... Zdaj pa zbogom, ljudje božji! Pokličite me, če me boste kaj potrebovali!«

Ribič je dal roko obema ženskama in se obrnil, da bi šel. Tedaj pa sta se ga oklenili dve tresoči se roki. Mlada deklica, ki menda

Hans Warring:

V borbi z morjem

Ribiška povest

»Rajniki je bil delavec kakor najmlajši med nami. Ni poznal počitka.«

Mož, ki je bil izpregovoril te besede z zamolklim glasom, je s silo zadrževal solze. Njegov obraz, utrjen v vremenskih neprilikah, je drgetal, ko se je oziral po bledeh obrazih okoli stoječih ljudi.

»Ali je prišla nesreča nad vas tako hitro, da niste mogli več priti do kopnega?« je vprašalo blede deklo, ki je stalo nasproti možu in ga gledalo z velikimi očmi, v katerih ni bilo solz.

Bili smo daleč na morju, ko je začelo pihati, in zdajci je nastalo neurje, mnogo hitreje, kakor smo pričakovali. Takoj smo se morali lotiti reševanja mrež. Saj veste, da so mreže ribiško premoženje. Če izgubiš mreže, si berač. Stari bi bil tako škodo lahko utrpel, toda prav ta se je najbolj trudil, da bi bil rešil mreže. Tedaj pa je nastal vihar. Proti viharju smo bili brez moči.«

»Pa še snežni metež se mu je pridružil,« je pripomnil nekdo.

Mož je prikimal. »Da, potem se je zgodila nesreča,« je pripovedoval. »Ničesar drugega nismo več videli okoli sebe kakor vrteče se snežinke in razburkano morje. Nekaj časa smo še držali skupaj vse štiri čolne, potem pa jih je ločil vihar. Le še enkrat sem kakor skozi meglo videl čoln rajnkega in v njem

njega in oba druga moža. Prav razločno sem videl starega ob krmilu, ki ga je z vso silo pritiskal. Nato so zašli v kipeče valove, kjer smo se vsak zase borili za svoje življenje. Bili smo že tako blizu obale, da smo videli na obali ljudi begati sem in tja. Tedaj sem naenkrat zapazil tesno poleg sebe rajnkega čoln prevrnjen, a o možeh ni bilo nikakega sledu. Mi smo se rešili. Sto rok nam je prišlo na pomoč. Do prsi so stali pogumni rešitelji v vodi in nas vlekli na kopno. Prispevši na breg smo popadali na pesek ko mrtvi in šele po več urah smo se zbrhitali. Tedaj so nam povedali, da sta se od štirih čolnov rešila le dva.«

Vse je bilo tiho, slišalo se je le tiho ihtenje mlade deklice, vnukinje rajnkega.

»Ubogo deklo!« je rekel mož in sočutno pogledal mladenko. »Ta je največ izgubila!«

»Ali misliš, da je izgubila več kakor jaz, Andres?« je vprašala s tresočim se glasom hči rajnkega, tisto blede deklo, ki je bilo prej prvo začelo izpraševati pripovedovalca.

Vprašani kakor v zadregi ni takoj odgovoril, nato pa je rekel:

»Ne zameri, Ernestina, gotovo te nisem nameraval žaliti, toda vsi vemo, kako je pri vas. Stari mož je ljubil deklico. A kaj bo zdaj s siroto, ki nima ne očeta, ne matere, pa tudi ne dobre starega očeta?«

miri razburjeni žolč, pospešuje prebavo in sploh dobrodejno učinkuje.

Ljudem, ki so nagle jeze, bi bilo najboljšje ponuditi takrat, kadar se raztogote, kozarec sladkorne vode, ki naj jo spijejo v majhnih požirkih.

Naposled je sladkor tudi dobro lepotilno sredstvo. Piki žuželk, ki niso samo neprijetni, temveč tudi kaže kožo, ne puste sledov, če potegneš po rani košček omočenega sladkorja. Izpij kozarec sladkorne vode zjutraj in zvečer, pa bo tvoj obraz imel zmerom lepo in svežo polt.

★

Za kuhinjo

Pečeno zelje z rižem in mesom. Kilogram kislega zelja praži na masti in malo osoli. Potem na drobno seseklaj četrt kile sočne govedine in prav toliko svinjine. Eno celo čebulo razreži na drobno in zarumeni na masti. Meso na masti dobro prepraži in zalij z majhno količino vode. Ko je gotovo, dodaj četrt kile riža in zalij z vodo, da bo bolj redko, osoli in popoprav. Ko je vse to (zelje, meso in riž) prepraženo deni v kozico žlico masti, položi na dno praženo zelje, nato plast praženega riža z mesom, spet zelje, potem riž in na vrhu praženo zelje. Zatem vse polij s šestimi velikimi žlicami kisle smetane, deni v pečico in praži dobre pol ure.

Kavna krema. Skuhaj petnajst dek dobre kave in jo popari z vrolo smetano. V kotličku stavi osem rumeniakov, žlico moke, tri decilitre sladke smetane in sedem žlic sladkorja. Kavo, ki si jo prej poparila, precedi skozi cunio v kotliček, da ocedek ne pride zraven. Potem vse skupaj mešaj na vročem ognju, da se zgosti.

Janežev kruh. Mešaj četrt kile sledbenja s sedmimi rumeniaki in dodaj sneg iz sedmih beljakov, žlico stočnega janeža in dvajset dek moke. Naredi podolgaste štruco in jo speci v posebni pekači, ki jo dobiš v vsaki trgovini z železino.

Praktični nasveti

Dolgo časa kuhana jed je slaba. Grda razvada je kuhati jed, dokler ne pride čas, da jo je treba nesti na mizo. Z dolgim kuhanjem izgube jedi velik del hranljivih snovi, ki jih naše telo neopogno potrebuje.

Čaj ima dražilo tein, kakor ima kava dražilo kofein. Prenogosto uživanje čaja zakrivilja slabo spanje in hitrejše utrujanje srca. Zato naj bolniki sploh ne pijejo čaja. Le za

zadnega dela pogovora ni slišala, ker so vsi trije bolj tiho govorili, medtem ko je ona v kotu sobe klečala ob stolu, je stala poleg njega in si rjave kodraste lase odstranjevala z objokanih oči.

»Andres, kdaj, kdaj ga bo morje vrglo na kopno?«

Jecljaje in tiho je izgovorila to vprašanje, toda mož ga je razumel. Skomignil je sočutno z rameni.

»To se ne ve. Odvisno je od vetra. Če bo še nadalje pihal severozapadnik, ga bo morje morda kmalu vrnilo, če pa se veter spremeni...«

Zamahnil je z roko, kar je povedalo več kakor besede. Deklica se je zgrozila in zakrila oči z rokami.

»Svoje počivališče bo že dobil, Rozika. Morje zmerom vrne, kar požre, in če ga ne bomo mi pokopali, ga bodo drugi ljudje na kakšni drugi obali,« je dejala stara teta tiho.

»Da, stara teta, da! Toda rada bi imela vsaj njegov grob. Hodila bi k njemu zvečer, ko zahaja solnce v morje.«

Spet je zahtela. Andres je potegnil roko čez oči in se tiho izmuznil skozi vrata.

V sobi je stara žena objela deklico in pritisnila njeno glavo na svoje rame.

Bodi pogumna, Rozika, bodi pogumna! Mlada si še in boljši časi bodo spet prišli zate. Ne pozabi tega, Rozika, da se godi drugim še huje. Izmed štirih čolnov, ki so lovili ribe, sta se vrnila le dva. Izmed dvanajstih mož je vzelo morje šest, med njimi tri družinske očete. Za nas je poskrbljeno, mi ne bomo stradali. A kaj bo z onimi tremi družinami? Pri njih že trka pomanjkanje na vrata.«

tiste, ki nimajo teka in tožijo nad slabo prebavo in stalno utrujenostjo, je dobro, če ga popijejo vsak dan nekaj malega. Pol skodelice na tešče brez sladkorja, mleka ali alkohola se navadno dobro prileže. Seveda pa mora biti čaj res dobre kakovosti.

Kako zdraviš rdeč nos. Rdeč nos ni zmerom posledica preobilnega uživanja alkoholnih pijač. V takem primeru, ko ni alkohol kriv rdečega nosu, sta predvsem potrebni redno življenje in uživanje rastlinske hrane. Seveda je tudi potrebna popolna vzdržnost alkoholnih pijač. Zdraviš se za takole: Na nos deneš v čist bencin pomočen košček vate

in ga držiš na njem tako dolgo, da dobiš občutek mraza. Nosu drgniti seveda ne smeš. To stori večkrat na dan in ti bo morda pomagano. Včasih so vzrok rdečemu nosu naočniki. Glavne nosne žilice so tik pod kožo ali celo v koži. Če nosiš naočnike, to lahko moti krvni obtok in povzroči zaradi zastajanja krvi rdeč nos. Vsi, ki na tem trpe, naj uživajo čim manj mesne hrane, a dosti sočivja in sadja. Zlasti pa naj jedo samo take jedi, ki ne terjajo preveč soljenja. Nikdar naj se ne umivajo z zelo mrzlo ali pa z zelo vročo vodo. Dobro je tudi umivanje s svežim mlekom.

Padalci so nova vrsta vojakov

O padalcih mnogo beremo v tej vojni. To so vojaki, ki jih prineso sovražna letala v zaledje napadene države in jih spuste na zemljo s padali.

Padalo je zanimiv izum. Kadar je zloženo, zavzema komaj prostornino polnega nahrbtnika in tehta kakšnih pet kilogramov. Če se pa razvije, se nam predstavi v vsega upoštevanja vredni velikosti. Njegov premer je tedaj 10 do 15 m, nosilne vrvi pa so dolge kakšnih 10 m. Blago za padala je iz najboljše in najmočnejše svile. Padalo stane 20.000 do 30 tisoč dinarjev.

Padala so takšna, da jih odpro padalci sami s pomočjo vrvic po odskoku, ali pa takšna, ki se po odskoku sama odpro. Najmanjša višina za odskok s padalom znaša kakšnih 70 metrov. Priprava se razvije po treh sekundah. Tedaj znaša hitrost njenega padanja kakšen polšesti meter na sekundo. Skakati je najbolje iz zadnjega dela letala. Pri tem pa je treba pripomniti, da prav za prav

ne gre za pravi skok, temveč se padalec iz letala samo vrže. Kakor odskoka se mora dobro naučiti tudi pristanka, kajti sunek ob pristanku na tla je tolikšen, kakor pri običajnem skoku iz višine štirih do petih metrov.

Prvi so uvedli vojake padalce v svoji vojski v Rusiji in njim so sledili Nemci. Rusi imajo zelo izurjene padalce. Tako se je neki ruski letalec vrgel iz letala v višini 8000 metrov. Padalo se mu je pa odprlo šele v višini 3000 m in je nato srečno pristal.

Padalce so v tej vojni že večkrat uporabili z nepričakovanim uspehom. Čitali smo že o pristankih sredi nasprotnikove dežele in o zasedanju nasprotnikovih letališč od čet padalcev brez pomoči drugih čet. Ti vojaki padalci so opremljeni razen z izvrstnim orožjem celo z zložljivimi kolesi. Vsekakor so nevarni vojaki in morajo z njimi resno računati vse vojske na svetu.

Močne pege na solncu zakrivljajo deževno vreme

Če prežagamo drevo, so v deblu vidni kolobarji, ki kažejo, za koliko je drevo zrastle v posameznih letih. Vsak krog pomeni leto dni življenja drevesa. Na podlagi teh kolobarjev so tudi lahko ugotovili, koliko so stara tako zvana ameriška mamutna dreve-

sa ali sekvoje. Nekatere med njimi so stare že nad 3000 let.

Debelina drevesnih kolobarjev ni vedno enaka. Kolobar je širši za tisto leto, ki je bilo vlažnejše. To so sicer splošno znane reči, toda zdaj so ugotovili še nekaj drugega.

»Da, stara tetka, to je beda, velika beda. Ali ne bi šli k ubogi Jonatki, da bi videli, kaj manika njej in njenim otrokom. Pred kratkim je tožila, da nima več krompirja in stari oče ji je obljubil, da ji ga bo nekaj dal. Tetka, nesiva ti nekaj krompirja!«

»To bo odslej moja zadeva in ne tvoja!« je trdo zarenčala Ernestina. »Zdaj je konec raznašanja darov iz tujega žepa. Če te tako zelo veseli igrati bogato dobrotnico, kar seži v svoj lastni žep. Mislim pa, da v tvojem žepu ni kaj prida.«

Zasmejala se je. Njen hudobni smeh ji je grdo spačil lice. Mlada deklica je stala negibno pred njo in strmela vanjo s široko odprtimi očmi, polnimi strahu. Ti kratki trenutki so zadoščali, da je v duši komaj dozorelega dekleta vstalo spoznanje, da je zdaj za zmerom konec otroške sreče, da zdaj nima nikogar več, ki bi hkratu z voljo imel tudi moč, štiti jo.

»No, kaj tako zijaš vame?« jo je vprašala Ernestina. »Ali se ti že morda svita, da je zdaj konec tvojega gosposkega življenja? Ali se spominjaš, kako si mi nekoč rekla, da se za moje karanje toliko zмениš kakor za bevskanje starega Sultana? Ali se spominjaš tega? No, zakaj pa zdaj več ne rečeš tega?«

»Za božje ime, Ernestina, pusti vendar te stare zgodbe!« ji je segla v besede stara teta. »A ti, Rozika, nikar ne odgovarjaj. Vsaj zdaj ne! Pojdi, otrok, pojdi takoj! Zunaj je lepo, bom že jaz poskrbel za večerjo.«

Stara žena je vzdignila tresoče se roke in poskusila potisniti deklico proti vratom. Ta pa se je bilo vzravnila in stala z bledim obrazom pred teto Ernestino. Obe neenaki po-

stavi sta se merili z jeznimi očmi.

V zunanosti obeh žensk res ni bilo nič, kar bi kazalo na njuno bližno sorodnost. Starejša, Ernestina, je bila majhna, sunljata in šepala je. Njen obraz ni bil nelep, imel je finejšje poteze, kakor jih običajno imajo vaška dekleta, toda bil je brez barve, obdan od pšeničnorumenih las in poln zagrenjenosti. Mlajša, Rozika, pa je bila živa slika mladostne lepote in svežosti. Njene temne oči so bile polne življenja in polna življenja je bila njena vitka, gibčna postava. Morda je bila prva zavest te prednosti vzrok, da je huda jeza deklico zdajci minila. Namesto nejevoljnega odgovora, ki ga je bila Ernestina pričakovala, sta se zaslišali le dve besedi, ki jih je Rozika izgovorila:

»Uboga Ernestina!«

»Ne potrebujem tvojega pomilovanja, nočem ga!« je zakričala Ernestina, a Rozika je hitro stopila ven iz hiše.

V sobi je stala stara teta z vzdignjenimi rokami pred Ernestino in jo rotila, naj bo pametna.

»Ernestina, misli na očeta in ne sej prepri. Spoštuj očetovo voljo! Pomisli pa tudi, da je otrok kri tvoje krvi, da je hčerka tvoje edine sestre. Imej usmiljenje z njo!«

»Usmiljenje?« je vzkliknila Ernestina, ki je bila vsa iz sebe zdaj, ko je prvič smela izgovoriti, kar je bilo dolga leta vrelo v njej. Govorila je tako strašno, da je bila stara teta vsa prepadena. »Usmiljenje?« je nadaljevala Ernestina. »Kdo pa je imel usmiljenje z menoj? Zanemarjali in zapostavljali so me od otroških let. Zaradi svoje najstarejše hčere, lepe Marije, je oče pozabil, da je imel še

Pazljivo so preučili letnice številnih dreves, podrtih v Severni Ameriki, v Evropi in drugje po svetu, ter dognali, da se pri večjem številu dreves ponavljajo širše letnice vselej v razdobju 11 let. To pomeni, da je bilo vsako enajsto leto bolj mokro. Doba 11 let se pa krije z dobami pojavljanja peg na solncu.

O solnčnih pegah pogosto trdijo, da imajo vpliv na vreme, česar doslej še niso mogli dovolj zanesljivo ugotoviti. Zdaj pa kažejo prav ti širši kolobarji pri drevju, da morajo

imeti solnčne pege vendar vpliv na vreme.

Zakaj so leta, ko so solnčne pege močnejše, deževnejša, se pa znanstvenikom doslej še ni posrečilo raziskati. Znano je tudi, da Viktorijino jezero v Afriki vsako leto, ko so solnčne pege izrazitejše, zelo narase. Ob ravniku v Afriki imajo navadno, ko so solnčne pege posebno močne, velike poplave. Ugotovljeno je, da je gladina vode omenjenega jezera vselej ob močnejših pegah na solncu približno za meter višja.

Igralne karte so iznašli stari Egipčani

Dolgo časa so mislili zgodovinarji, da so igralne karte iznašli v Franciji in sicer zaradi tega, da bi se umobolni francoski kralj Karel VI. zabaval. Igralne karte je namreč prinesel na francoski dvor kraljev zdravnik Jacques Gringoneur, kateremu so nekateri potem pripisovali, da jih je izumil. Zdaj pa je bilo odkrito, da so igre s kartami skoro prav tako stare kakor človeška zgodovina. Razumljivo pa je, da so se karte in igre v dolgih stoletjih spreminjale in spopolnjevale.

Ze mnogo prej kakor v Evropi so bile karte znane v Egiptu. 52 kart je pomenilo 52 tednov leta, ena čezštevilna pa trisopetinseddeseti dan leta. Njihove štiri barve so predstavljale zemljo, ogenj, zrak in vodo. Simbol zemlje je bila peterokraka egipčanska zvezda (zdaj križ), zrak je bil označen s konico stožca (zdaj karo). Pik je oredstavljal ogenj. To je bila prav za prav slika priprave, s pomočjo katere so ohranjevali ogenj v egipčanskih svetiščih. Zdajšnje srce je bilo tedaj egipčanski kelih, kar je predstavljalo vodo.

Fant, kraljica in kralj so bili egipčanski bogovi. Čeprav so egipčanski svečeni ljubosumno skrivali skrivnost kart, vendar ni mogla ostati večno skrita. Karte so postale splošno znane. Najprej so se jih posluževali za vedeževanje cigani. Znano je, da so cigani prišli v Evropo iz Egipta. Morda so jih prav cigani prvi prinesli v Evropo.

Karte so se s časom seveda zelo spremenile. Ko jih je uvedel zdravnik francoskega kralja Karla VI. na francoskem dvoru, je

kralje v kvartah imenoval po slavni kraljih iz zgodovine, kraljice pa po imenih slovitih žen. Fantja so bili vitezi iz srednjeveških časov. Štiri barve so pomenile štiri stanove: srce duhovniški stan, pik vojaški, karo umetniški in križ kmečki.

× **Silen potres v Južni Ameriki.** V petek 24. t. m. je zadel več pokrajin v Južni Ameriki silen potres. Posebno hud je bil v republiki Peruju. Potres so posebno čutili v Limi, Calacu, Baranchi in Clorihosu. Natančno število človeških žrtev še ni znano, vsekakor pa je čez 30 mrtvih in čez 500 ranjenih. Posamezne ulice v Calacu, Baranchi in Clorihosu so porušene. Vse telefonične in brzojavne zveze so prekinjene. Ceste so uničene. Prvi potresni sunek so čutili ob 11.30, drugi pa ob 17. Pravijo, da je bil to največji potres v Peruju v zadnjih 50 letih.

× **Kakšne so izgube v zdajšnji vojni.** Angleško in francosko časopisje trdi, da so imeli Nemci v dosedanjih bojih 500.000 mrtvih, ranjenih in pogrešanih. Nemci zanikujejo te vesti in trdijo, da so njih izgube majhne, če jih primerjajo z doseženimi rezultati.

× **Vrhovni poveljnik francoske vojske napaden od nemških bombnikov.** Vrhovni poveljnik zavezniške vojske general Weygand je z letalom obiskal zavezniško vojsko, ki se bori v tako imenovanem nemškem rokavu na severu. General Weygand je izvršil obisk z letalom z zelo tveganim poletom. Francoski bombnik, v katerem je odletel proti severu,

je spremljalo šest francoskih lovskih letal. V bližini bojišča se je Weygandova letalska skupina spopadla s skupino nemških bombnikov. Francoska spremljajoča lovška letala so nemške bombnike pognala s strojnimi puškami v beg.

× **Nemci pošiljajo svoje ranjence z zahodnega bojišča zlasti v Avstrijo na Koroško in Štajersko,** kjer so vse šole preurejene za bolnišnice. Tako poročajo švicarski listi, ki vidijo v tem dejstvu pomirljivo znamenje za južnovzhodno Evropo.

× **Brat angleškega kralja vojvoda Gloucestrski ranjen.** Vojvoda Gloucestrski, ki se je mudil v prednjih angleških postojankah v Belgiji, je bil od drobec letalske bombe hudo ranjen na obeh rokah.

× **Kaj pravijo Nemci o novem francoskem vrhovnem poveljniku.** Na mesto dozdajšnega vrhovnega francoskega poveljnika Gameлина postavljeni vrhovni poveljnik Maxime Weygand, ki je doslej vodil zavezniško vzhodno vojsko je znan kot odličen vojskovodja. Glasilo nemških narodnih socialistov »Völkischer Beobachter« je nedavno zapisalo o njem, da se ne loti nobene reči, ki bi je ne mogel dobro izvesti.

× **Pariški časopisi izhajajo samo na dveh straneh.** Po sklepu sindikata pariškega časopisja izhajajo pariški listi od 21. maja dalje na dveh straneh. Ta ukrep ima namen, da se prihrani prevoz časopisnega papirja in da se tako razbremenijo prometna sredstva, ki so narodni obrambi nujno potrebna. Ukrep bo ukinjen, ko bodo razmere to dovoljevale.

× **V višini 18.000 metrov ogenj ne more goreti.** Neki berlinski profesor je napravil zanimiv poskus. Preiskal je, kakšen vpliv imajo višje zračne plasti, v katerih je čedalje manj kisika, na letalske motorje. Poskuse je delal s prižgano svečo v tesno zaprtem prostoru, kjer je bilo na duhovit način ustvarjeno okolje, povsem podobno posameznim višinskim zračnim plastem. Ugotovljeno je bilo, da v višini 5000 m gori sveča še v redu, nad to višino se pa rumeni del plamena zmanjšuje, modri notranji del pa povečuje. Ob vstopu v stratosfero, to je v višini nad 10.000 m, je rumeni plamen komaj polovico tako velik, modri se pa znatno poveča. Na višini 15.000 m rumeni plamen komaj še žari, na višini 18.000 m pa sveča ugasne. To se pravi, da v to višino letala ne morejo, ker motor pač ne more delovati brez kisika.

Pridobivajte nove naročnike

enega otroka. Kaj ga je brigala boleha, ble-da, šepava Ernestina! Ta je bila zato v hiši, da so jo tiščali v kot... Potem pa je prišla božja kazen nad našo hišo. Lepa Marija je vrnila očetu dobroto na svoj način. Zmerom je obveljala njena volja... Zmerom je moral oče storiti, kar je ona hotela. V zahvalo pa ga je opeharila. Cele mesece je imela za njegovim hrbtom znanje z grofovim konjskim hlapcem, črnim Madžarom, čeprav ji je bil oče rekel: to ni mož zate in ne zet zame. Potrebujem kmeta, ki se razume na gospodarstvo, moža, ki ne zna samo jahati konja, temveč tudi delati. Ko je oče na tej zahtevi vztrajal, se je pokazalo, kako veliki sta bili njena ubosljivost in otroška ljubezen. Po-begnila je s tistim dedcem!

»Ernestina, kako moreš o nji, ki že počiva v grobu, tako sirovo govoriti! Marija je bila vendar tvoja sestra in svojo neposlušnost je plačala z nesrečnim zakonom.«

»Prejela je le plačilo, kakršno je zaslužila! Oče jo je bil svaril. Tudi ti si jo bila pro-sila in jo zaklinjala, naj pusti tistega človeka. Star pregovor pravi: Kdor očee poslušati, mora čutiti. Ona je čutila. Pretepal jo je in njeno dediščino po materi je pognal skozi grlo. V gostilnah je bil bolj znan kakor tam, kjer je bilo treba delati. Zmerom spet ji je oče pomagal iz bede, zmerom spet ji je kaj dal. Več je dobila od očeta, kakor ji je pripadalo!«

»Ne očitaj ji tega po smrti, Ernestina! Zate je ostalo še zmerom dovolj. Kdor ostane v gnezdju je zmerom v prednosti proti tistemu, ki mora ven.«

»V nebo kričeča krivica bi bila, če bi bilo

drugače. Medtem ko je ona šla, sem jaz ostala in sem delala ko dekla. Nič veselega nisem poznala, le delati sem morala in skopariti. A potem, ko sta oba pomrla, ona za sušico in on zaradi pijače, je prišla Rozika k nam v hišo.«

Mladenka je nehala govoriti in je pritisnila roke na prsi, ki so ji od razburjenja valovile. Njen obraz je bil mrljiško blede, njene ustnice so drgetale.

Teta, če bi imela smrtnega sovražnika, bi mu ne želela tistega trpljenja, ki te bilo takrat meni usojeno. Dolga leta sem bila gospodarila z očetom, storila vse, kar sem mu brala iz oči in brez uveljavljanja lastne volje stregla le njegovi volji. Pa sem potem morala doživeti, da je bilo s prvim korakom takrat sedemletnega otroka v hišo zbrisano vse, kar sem dotlej bila očetu. Rozika mu je bila vse, jaz pa sem bila spet potisnjena v kot!«

Stara teta je stala pretresena pred mladenko, ki je zdaj strastno zaihtela in položila roke na obraz. To pa je trajalo le trenutek.

»In zdaj hočeš, da bi to trajalo še dalje, da bi še nadalje prenašala, kar mi je postalo čisto neznosno! Zmerom sem morala skrivati svoje gorje, zmerom sem morala stati v ozadju, da je bila lahko ona spredaj. Zdaj sem gospodarica! Moja je domačija, pravico imam reči ji: pojdi!«

»Tega ne boš storila, zaradi sebe ne, Ernestina! Vem, da je oče določil, naj Rozika ostane v hiši, dokler se ne omoži.«

»Ah!«

»Počakaj, Ernestina, saj ne bo dolgo trajalo. Martin, Martin Klaas, kakor veš, hodi

že dolgo časa za njo.«

»Ta!« nien glas je zazvenel kakor krik potapljačevega se.

»Oče je zmerom govoril, da bi bil ta pravi mož zanj. Seveda Rozika doslej ni hotela vedeti ničesar o njem, ker ji je mešal misli imenitni gospod iz mesta, ki je bival poleti pri Wargenerjevih. Toda z leti pride pamet, in kakor je zdaj pričakovati, bo Martina že vzela. Takšni doživljaji, kakršni je nesreča starega očeta, lahko napravijo iz lahkomišelnega, razposajenega otroka čez noč resnega, preudarnega človeka.«

»Če ima v sebi podlago za to, gotovo. Toda Rozika ne bo nikoli resna, ker nima ničesar ne v glavi in ne v srcu.«

»Ni res, Ernestina! V njej ni sledu hudobnosti. Samo nekoliko razvajena je, sicer pa je dobro dekle. Bodi pravična nasproti njej! Pomisli samo, kak vihar mora biti zdaj v njeni glavi, saj je doslej poznala le prilizovanje in lepe besede. Ljudje so ji zmerom govorili, da ne spada med vaščane in da je rojena za mestno damo. Mladi gospodje, ki so bili poleti prišli iz Cranza in Schwarz-orta ter cele tedne bivali v Wargenerjevi gostilni, so storili vse, da so ji čisto zmešali glavo. Bo že spet prišla k sebi, imej le malo potrpljenja z njo!«

Ernestina je bila medtem stala ob oknu in tiho zrla ven. Besede stare žene so šle mimo nje. Vse okoli sebe je bila pozabila, samo ena misel je nepretrgano delovala v njeni glavi: Roziko hočejo omožiti z njim, lahkomišelnim, ničemurno, vihravo deklinom z resnim, delavnim, preudarnim človekom! Oče je tako hotel. (Dalje)

Loviljo je, pa ga je ona ujela

Vesela zgodnica

Ze nekajkrat je v zadnih dneh prišel poslovodja Dušan Potokar prepozno v službo.

»Kako se le more človek tako spremeniti,« je pomislil sam pri sebi trgovec Branko Borovec, Potokarjev gospodar, ko njegovega prvega pomočnika tudi danes ni bilo, čeprav se je bližala že deveta ura. »Prav gotovo je njegove nerednosti kriva kakšna ženska.«

Tedaj pa je Potokar vstopil. Sicer resen mladenič je bil videti razposajen in veder. V gumbnici mu je čisto proti njegovi navadi tičal šopek vijolic.

Zdaj ni bilo več dvoma. Dušan Potokar je zamudil službo zaradi ženske. Tisti Dušan Potokar, ki je bil že nekaj let prav tako kakor njegov gospodar Branko Borovec neizprosno sovražnik nežnega spola.

Potokar je odložil suktnjo in klobuk ter se približal gospodarju.

»Prosim, gospod Borovec, rad bi vam nekaj povedal.«

No, zdaj bo prišlo vse na dan, je pomislil Borovec in nezaupno pogledal svojega uslužbenca. Oba sta bila približno enakih let. Borovec jih je štel nekaj nad trideset, Potokar pa jih je bil pravkar trideset dopolnil. Oba sta bila postavna mladeniča, zato so se ženske rade ozirale za njima in kar niso mogle verjeti, da bi mogla biti sovražnika žensk.

»No, kar z besedo na dan,« je menil Borovec.

»Vem, da vas bo presenetilo, gospod Borovec... Zaročil sem se...«

Borovec je udaril z roko po mizi. »Potokar, vi ste zblazneli. Da imate že dalje časa neko znanje, sem opazil, toda da se boste zaročili, se mi še sanjalo ni. Ali vam ena brička izkušnja ni dovolj?«

Potokar je bil namreč pred leti že enkrat zaročen. Toda ko je moral k vajakom, se mu je zaročenka kratkomalo izneverila in se poročila z drugim.

»Tisto sem že prebolel, gospod Borovec,« je odgovoril Potokar smehljaje se. »Danes mi je kar všeč, da me je Zora zapustila, ker bi sicer zdaj ne imel svoje Nine.«

»Ali je vsaj pošteno deklet?«

»Pošteno in poštenih staršev. Moja Nina je strojepiska pri odvetniku Grmadniku.«

»Pri Grmadniku?« se je zavzel Borovec. »Pri tem lahkoživcu? Dragi Potokar, kaj vas je le prijelo, da drvite v nesrečo?«

Potokar se je prizanesljivo smehljajal. Saj je vedel, odkod izvira Borovčeva tako neizprosno sovraštvo do žensk. Njegova mati je bila namreč, ko je štel Branko šele osem let, pobegnila z nekim drugim moškom od doma in se ni več vrnila. Potokar je razumel, da je to v njegovem gospodarju moralo zapustiti trpke sledi.

»Pa ste si morali izbrati prav njo?« se je dalje hudoval Borovec.

»Človek prav nič ne izbira,« je zamodroval Potokar, »temveč pride usoda kar tako nenadno nadenj. Morda se bo tudi vam kdaj kaj takega pripetilo, gospod Borovec...«

»Če se bo meni kaj podobnega zgodilo, me kar zaprite v norišnico!« je ugovarjal Borovec. »Ne, pri meni je to izključeno!«

»V svoje opravičenje vam že moram pokazati...« je začel Potokar iskati po žepih.

»Kar pustite sliko v žepu!«

»Dovolite vendar, da vam pokažem...«

»Prosim vas, da mi prizanesete,« ga je Borovec že nejevoljno prekinil. »Spametujte se, dokler je še čas!«

Usoda pa je hotela, da je mladi sovražnik žensk Borovec vendarle spoznal zapeljivko svojega uslužbenca.

Borovec je imel navado, da je vsak dan proti večeru, ko je zaprl svojo trgovino z mešanim blagom, stopil še za kakšno uro v kavarno v isti ulici.

Tako je nekoga večera naletel pred kavarno na vitko in visoko mladenko s prijetnim obrazom. Oblečena je bila v modro obleko in na glavi je imela rdeč klobuček, izpod ka-

terega so se ji vsipali črni kodri.

Mladenka je hodila nekaj časa sem in tja. Zdajci pa se ji je približal visok gospod in se ji pridružil. Bil je Dušan Potokar.

To je torej Potokarjeva nevesta Nina, je ugotovil sam pri sebi Borovec. Ne, takale lepota pa že ne more biti zvesta Potokarju.

Kar nekako čudno je bilo Borovcu pri srcu. Namesto v kavarno jo je zavil v mesto. Pred nekim fotografskim izložbenim oknom je obstal in gledal slike, med katerimi je nenadno našel tudi sliko Potokarjeve neveste. Ponovno je moral ugotoviti, da je Nina izredno lepo deklet. Stal je in gledal ter se nikakor ni mogel odločiti, da bi šel dalje.

Ne, to ni nevesta zanj, je sklenil sam pri sebi Borovec. Takšna očarljiva ženska ga bo varala na vse strani.

Ko je drugega večera stopil proti kavarni, je spet opazil Nino v modri obleki.

Mimo nje je prišel mlad gospod in jo pozdravil. Nina mu je odzdravila prijazno se mu nasmejniši. Kaj se sme nevesta tako nedostojno spogledovati z drugimi? se je vznemljeval sam pri sebi Borovec.

Zdajci mu je padlo nekaj na um. Preizkusil jo bo. Stopil je proti njej in jo pozdravil kakor staro znancko. »Dober večer, gospodična. Kam pa?«

Mladenka je obstala in ga začudeno, vendar prijazno pogledala. Vzela ga je torej na znanje kot znanca, o katerem pa sicer ni takoj vedela, kam bi ga dala. Na to pa je Branko Borovec baš računal.

Ko je stala pred njim, je njena ljubkost tako vplivala nanj, da se je že kar sramoval svojega zahrbtnega početja. Toda zdaj mora vlogo doigrati do konca.

»Kaj me več ne poznate?« jo je vprašal.

»Ne, res ne,« se je smehljala. »Ali hočete malo pomagati mojemu spominu?«

»Ne, to pa ne! Sami morate priti na to, kdo sem.«

»Ali ste morda že bili v naši pisarni?« je menila.

»Da, tako je.«

»Zdaj se mi pa že malo zdi, da vas poznam.«

Borovec se je smehljajal. Kako zelo se moti, je pomislil.

»Vi si obrazov ne zapomnite lahko?« je govoril dalje Borovec.

»Ne, ker jih preveč vidim vsak dan.« Gledala ga je po strani in napenjala spomin.

»Ali ste morda odvetnik ali zdravnik?«

»Ne eno, ne drugo.«

Mladenka je še premišljala, a Borovec si je mislil: takole za kakšnega odvetnika ali zdravnika bi kar zapustila svojega Potokarja.

»Torej ste me pozabili,« je nadaljeval Borovec, »a jaz vas imam dobro v spominu. Zmerom sem si želel govoriti z vami.«

»Zakaj pa potem niste prišli v pisarno?«

»Ah, v pisarno! V pisarni vendar ne morem kaj več kramljati z vami,« ji je odgovoril.

»Lahko bi me bili tudi počakali pred pisarno, če ste res že dolgo časa hoteli govoriti z menoj. Zakaj ste odlašali? Medtem bi bila lahko že menjala službo ali pa se omožila.«

»Kaj ste res zaročeni?« jo je naglo vprašal.

»Ne, doslej še ne!«

Borovec jo je začudeno pogledal. Kar gladko je zatajila svojega Potokarja. Pisana ptičica je to.

»Čisto prosti ste?«

Mladenka se je zasmejala. »Prosta ko ptica pod nebom. Ne, še noben možak me k sreči ni podjarmil. Moški ste vsi samosilniki.«

»Vsi pač ne,« je menil in jo pogledal naravnost v oči.

Ni mu bilo lahko igrati tako zahrbtno vlogo. Poleg tega pa ni bil zavoljo svojega sovraštva do žensk prav nič vaje besedovanja

z ženskim spolom. Toda če se je enkrat lotil nekega načrta, ga mora tudi izvršiti. Razumeval pa je čedalje bolj, da je to očarljivo deklet z lahkoto zapletlo Potokarja v svoje mreže. Saj se je še sam komaj upiral njeni zapeljivosti.

»Vi ste vsekakor na boljšem,« je menilo deklet z nekakim očitkom. »Vi veste, kdo sem jaz, a jaz se vas ne morem spomniti. Sicer pa, ali tudi res veste, kdo sem?«

»Da, vi ste gospodična Nina. Več pa res ne vem.«

»No vsaj nekaj. A vaše ime?«

Branko Borovec je spoznal, da ji odgovora na to njeno vprašanje ne sme ostati dolžan.

»Franjo Jankovič,« je rekel hitro.

Mladenka je začela kazati znake, da bi se rada poslovila in šla dalje.

»Ali bo svidenje še mogoče?« je vprašal oklevaje. »Maj je in zunaj je tako lepo. Ker ste že torej svobodni, menda ne boste odklonili majhen sprehod z menoj ven iz mesta? Kdaj bi lahko šli z menoj?«

»Nemogoče,« je rekla bolj šalivo kakor resno. »A kaj prav za prav hočete od mene?«

Branko Borovec je na to odločno vprašanje prišel v zadrego in je zajecjal nekaj, kar naj bi povedalo, da je zadosti imovit in da ima poštene namene.

Mladenka je planila v krohot. »Poštene namene imate? Vi pa ste nagli! Toliko niti ne zahtevam od vas. Če zdaj pristanem na to, da se prihodno nedeljo sestanemo, ne smete tega razumeti drugače kakor s šaljive strani. Veste, še nikdar v življenju se nisem s kakim moškim dogovorila za sestanek. Morda mi ne verjamete, a je kljub temu res. Zdaj pa bi rada vedela, kako je to.«

Torej le za šalo ji je, je ugibal Branko sam pri sebi. Čudna šala je to za nevesto. Potokarju bo to dejstvo, da mi je dovolila sestanek, pač moralo zadoščati.

Branko in Nina sta se še dogovorila, da se bosta sestala pri vodometu v Tivolškem parku in šla na Rožnik. Nina je medtem pogledala na uro in se naglo poslovila.

Kadarkoli je v teh dneh do nedelje videl Borovec na Potokarjevem obrazu vedrost in mirno samozavest. se ga je zmerom lotevalo sočutje.

Človeška sreča je pena na vodi, je modroval sam pri sebi, hkratu pa se je jezil nad neznačajnostjo njegove neveste. Zdaj še ni z njo zvezan, je pomislil. Zdaj je še čas, da ga posvarim. Bolelo ga bo, toda boljša je kratka bolečina kakor dolgo trpljenje, ki ga čaka v zakonu s to lahkomišelnjo žensko.

Ko sta bila v soboto proti večeru sama v pisarni, je Branko zdajci rekel Dušanu:

»Gospod Potokar, ali veste, da vam je vaša nevesta nezvesta?«

Potokar je planil s stola in zastrmel v šefa kakor v strahu, ali ni morda nenadno zblaznel.

»Nevesta je,« je ponovil Branko. »Z drugimi moškimi se zabava.«

»S kom neki?«

»Z menoj!«

Ves prepadel je zastrmel Dušan Potokar v svojega šefa v domnevi, da se mu je zmešalo.

»Ne, nisem blazen, Potokar,« je rekel Branko Borovec.

»Potem pa sem jaz!« je odločil Potokar. »Gospod Borovec, pomislite, kaj ste rekli. Saj moje Nine sploh ne poznate.«

»Ni tako,« je menil Borovec hladno. »S takimi mladimi damami se je lahko spoznati.«

»Gospod Borovec!«

»Le mirni bodite!«

»Kako pa naj ostanem miren!« je vzrojil Potokar. »Kdaj in kje ste se seznanili z Nino?«

»Gospod Potokar, žal mi je, da se mi je zahotelo razkrinkati vašo nevesto. Tako neodkritosrčna se mi je zdela, da ji nisem mogel zaupati.«

Potokar je hotel nekaj reči.

Pa ga je prehitel šef. »Vašo Nino sem srečal pri kavarni. Videl sem, kako preveč je bila prijazna z različnimi moškimi, pa sem

sklenil, preizkusiti jo. Nagovoril sem jo, kakor da bi jo bil že dolgo poznal. Ona je šla na to. Jutri dopoldne se sestaneva pri vodometu v Tivoljskem parku in potem pojdeva na Rožnik.

Potokar je sedel za pisalno mizo in z obema rokama podpiral glavo. Zdaj pa je planil pokoncu. »Tako?« je rekel zateglo, a v njegovem glasu ni bilo nikakega obupa.

»Pridite jutri ob 9. na Rožnik, pa boste videli.«

»Dobro.« je soglašal Potokar. Pridem. Toda nikar ne mislite, gospod Borovec, da ne zaupam svoji Nini.«

Bilo je lepo pomladno jutro. Topel veter je pihal in solnce je sijalo.

Branko Borovec je stopal po drevoredu proti vodometu. Kmalu je zagledal mladenko v modrem oblačilu in z rdečim klobukom.

Vsa razigrana ga je pozdravila. »Gospod Franjo Jankovič, dolgo ste me pustili čakati.«

No, razigranost jo bo že minila, si je mislil Borovec, ko jo bom razkrinkal pred Potokarjem.

»Pa, lažete se tudi, gospod Jankovič,« je rekla.

»Zakaj pa?« je bil Borovec skoro prestrašen.

»Rekli ste, da ste že bili v naši pisarni. Pregledala sem vse knjige, a nisem našla vašega imena. Zapisani bi morali biti v knjigi, če bi kdaj imeli z nami posla. Z odvetnikom doktorjem Brezovarjem še torej niste v stikih.«

»Saj tudi nisem rekel, da sem bil v Brezovarjevi pisarni.«

»A tako.« je rekla in se nenadno zasmejala. Na um ji je morala pasti posebno šaljiva misel, da je bil njen smeh tako prisrčen.

Čim bolj jo je gledal, tem bolj se je zdel sam sebi Judež Iskarjot, toda spet in spet si je rekel, da njena neiskrenost ne zasluži obzirnosti.

Ko sta krenila proti Rožniku, je menil: »Nekdo mi je rekel, da ste zaročeni.«

Mladenka se je spet zasmejala. »Kaj vse ženčajo ljudje. Pa če bi tudi bila, saj zaročen še ne pomeni omožen. Če bi bila res zaročena, pa bi mi naenkrat postal nekdo drugi bolj všeč...«

»Bi se zaročenca kar gladko otresli, kaj ne?« je dopolnil njen stavek.

Ni mogel doumeti, kako more tako mirno in brez kesanja stopati poleg njega. Kaj res nima nič srca? Ni mogoče, da bi bilo tako prisrčno in prijetno dekletu brez vsake vesti.

Ko sta stonala navkreber, sta zdaj pa zdaj obstala in gledala dol na Ljubljano. »Prav za prav je Ljubljana zelo lepa,« je rekla mladenka in skušala iz daljave uganiti, kje je katera ulica.

Borovec ji je le malo odgovarjal. Gledal jo je ko čudež božji in ni vedel, ali naj se jezi nad njeno neznačajnostjo ali pa naj občuduje njeno vedrost in lepoto.

»Zakaj tako malo govorite?« mu je rekla in ga pogledala naravnost v oči. »Ali me zato vedete na Rožnik, da me boste z molkom zabavali?«

Borovec je pogledal na uro in si mislil: Zdajle kmalu pride Potokar. »Pojdiva do bližnje klopi,« je rekel, »da si malo odpočijeva.«

»Zakaj?« je mirno vprašala. »Kaj ni tu lepo. Čigava je neki tistale lepa hišica na šamem?«

Borovec ji ni znal odgovoriti.

»Morda pa greva kar naprej,« je silil Borovec, ki si je naenkrat zaželel, da Potokar ne bi zdajle našel svoje neveste. Menda se mu je mladenka naenkrat zasmilila.

Toda bilo je že prepozno. Zdajci se je na poti pojavil Potokar. Borovec se je hitro obrnil h dekletu. »Pojdite hitro proč, hitro!« ji je zašepetal.

Dekle pa se ni premaknilo.

Potokar ju je zdaj že zagledal. Nekoliko zasopihan je zažugal dekletu: »Lepe komedije počneš!«

Branko Borovec je vdano čakal, da se bo Nina zdajci vsa blede sesedla, toda mladenka se je izpod klobuka, ki ji je tako lepo pristajal, prisrčno smejala. »No, Dušan, ali nimaš nikakega revolverja s seboj?« ga je vprašala.

Borovec je ves presenečen gledal zdaj dekletu zdaj Potokarja. Po žaloigri ves prizor ni dišal. Potokar je komaj zadrževal smeh, mladenka pa se je brez zadrževanja krohotala.

Medtem ko je Branko Borovec še strmel nanju, se je na poti pojavila mladenka v beli obleki, ki je imela prav tak obraz kakor ta v modri obleki. Nina v drugi izdaji je mirno stopila k Potokarju.

Zdaj so se Branku odprle oči: dve sestri dvojčki. Čutil je, da jo je hudo polomil.

»Dovolite, gospod Borovec, da vam predstavim svojo nevesto Nino Lokarjevo,« je rekel Potokar in pokazal na damo v beli obleki. »A tale vaša znanka v modri obleki je moja svakinja Lina. Poredna deklina je in rada se šali. Izročim vam jo na milost in neilost.«

Borovec se je zasmel. Zlezla mu je bila že toliko v srce, da je bil resnično vesel, ko je slišal, da ta Lina ni Potokarjeva nevesta.

»Praviči se zdaj pri gospodu Borovcu,« je zahteval Potokar od Line. »Reci mu, da si ti vsoto komedijo napletla.«

»Ne, saj ni treba,« je vedro rekel Borovec. Lina pa je stopila k njemu ter se ga oprijela.

»Tukajle menda ne bomo ostali,« je menil Borovec. »Povabim vas vse na malo južino na Rožnik.«

»Pojdimo,« je menil Potokar, »a le s pogojem, da bomo slavili še eno zaroko.«

»Velja,« je potrdil Branko Borovec, in ko se je dama tesneje stisnila k njemu, skoro ni mogel verjeti samemu sebi, da je bil še pred nekaj urami tako neizprosno sovražnik žensk.

Pavel Petrič.

RADIO

LJUBLJANA

od 2. do 9. junija.

Nedelja, 2. junija: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančišćanske cerkve. — 8.45: Verski govor (dr. Vilko Fajdiga). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Solistični koncert: Miloš Zihel (saksofon) s spremljevanjem klavirja (prof. P. Šivic). — 10: Plošče. — 10.30: Radijski orkester. — 12: Slovanski zvoki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pevski zbor Delavskega glasbenega društva. — 14: Šramli in citre (plošče). 16.30: Zdravstvo telovadbe (dr. Stane Grapar). — 17: Gospodarska navodila in tržna poročila. 17.30: V čaru operet (Dragica Sokova, Ado Darian in radijski orkester). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. 20: Nastop Ciril-Methodovega cerkvenega pevskega zbora iz Kočevske Reke. — 20.45: Prenos lahke glasbe z velesejma. — 21.30: Plesni napravi (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radostni zvoki (radijski orkester).

Ponedeljek, 3. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Mandoline in balalajke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Zdravstvena ura: Duševna in telesna občutljivost (dr. Zajc-Lavričeva). — 18.20: Naši Američani (plošče). — 18.40: Slovenski delež v tujih kulturah (prof. Vilko Novak). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fran Govekar). — 20: Iz opernega sveta (operni pevec Ivan Franc in radijski orkester). — 21.30: Vesele solistične točke (plošče). — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Kvartet Fantje na vasi.

Torek, 4. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Pisana šara

(plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koncert slovenske pesmi (član opere Lupša in radijski orkester). — 14: Poročila. — 18: Prenos lahke glasbe z velesejma. 18.40: Vplivi nedostojnosti, kletvin in sirovosti na vzgojo naroda (dr. Stan-ko Gogala). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: 10 minut zabave (Fran Lipah). — 20: Večer rumunske klavirske glasbe (prof. Mar-rijan Lipovšek). — 20.45: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Preženi-mo skrbi (plošče).

Sreda, 5. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Godalni oktet (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Iz čeških operet (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) Slo-venski literarni zemljevid: Goriška (prof. Fran Vodnik). b) Za mlade naravoslovce (Zor) — 18.40: Poletna otroška zavetišča na deželi (Marija Kržičeva). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Uvod v prenos. — 20.00: Prenos iz ljubljanske opere (I. odmoru glas-beno predavanje Vilka Ukmarja, v II. od-moru napovedi, poročila).

Četrtek, 6. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Za vsa-kega nekaj (plošče). — 12.30: Poročila, obja-ve. — 13: Napovedi. — 13.02: Šramelkvartet »Štirje fantje« — 14: Poročila. — 18: Ra-dijski orkester. — 18.40: Slovenščina za Slo-vence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Oktet zbora rokodelskih pomočnikov bo pel narodne pesmi. — 20.45: Reproduciran kon-cert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, po-ročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 7. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Škofja Loka danes — pokrajinska odda-ja iz Škofje Loke (izvajali bodo učenci ta-mošnje šole, vodil bo Janko Sicherl). — 12: Po slovenski zemlji (plošče). — 12.30: Poro-čila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Ra-dijski orkester. — 14: Poročila. — 14.10: Te-denski pregled Tujskoprometne zveze. — 18: Ženska ura: Položaj poštnih uradnic (Jela Jeločnikova. — 18.20: Plošče. — 18.40: Fran-coščina (dr. Stan-ko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: 10 minut za planince (dr. Mrak). — 20: Rossinijeva komorna glasba za pihala (izvajali bodo Korošec — flavta, Gre-gorc — klarinet, Moravec — rog, Loparnik — fagot). — 20.45: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Prenos lahke glasbe z velesejma.

Sobota, 8. junija: 7: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Zdej veseli spet bodimo. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Zdej veseli spet bodimo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Nastop otrok (vodi Slavka Vencajzova). — 17.30: Za najmlajše (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Ku-har). — 20.30: »Življenje v dveh...« Pisan večer s prizori, petjem in godbo. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orke-ster.

UTEMELJENA ZALOST

Ko je imela Ljubljana še avstrijsko vojaško posadko, se je zgodilo, da je spraval nemški vojak v nesrečo hčerko nekega okoliškega kmeta.

Oče zapeljane deklice je bil zaradi nesreče ves obupan. Sosed ga je skušal tolažiti, češ da na tako veliki kmetiji samo koristi, če je družina za enega člana številnejša.

Posestnik: »Saj to me ne skrbi! Toda kako bomo razumeli otroka, ker od nas nihče ne zna nemški?«

Iz naših delavskih krajev

Št. Pavel pri Preboldu

Radi neprestanega porasta draginje je delavstvo zahtevalo, da se mu zviša mezda. Prav radi tega sta obe centrali poslali ravnateljstvu Mauthnerjeve tovarne v Sv. Pavlu skupno vlogo, v kateri se mu sporoča želja delavstva. V vlogi je naznačeno, da naj se delavstvu zviša mezda in sicer onim, ki zaslužijo sedaj do din 3.50 na uro, za din 1.25 na uro; onim pa, ki zaslužijo sedaj nad din 3.50, pa din 1 na uro.

Dalje želi delavstvo, da se uredijo službene razmere s posebno pogodbo. Upamo, da bo vodstvo tovarne uvidelo upravičeno potrebo delavskih zahtev ter da bo čim prej prišlo do sporazuma.

Hoče

Delavstvo lesne industrije G. Rütgers je v mezdnem gibanju in so se pogajanja za zvišanje mezd vršila prejšnji teden. G. ravnatelj je uvidel upravičeno zahtevo po zvišanju mezd in je sporočil zastopniku centrale in zastopnikom podružnice, da bo v najkrajšem času sporočil za koliko se bo zvišala delavska mezda. Zastopniki delavstva so zahtevali, da se zviša mezda za toliko, kolikor je dejansko porasla draginja. Upamo, da se bo ta želja upoštevala in da se bo delavstvu na ta način vsaj deloma odpomoglo.

V najkrajšem času pa bo to delavstvo dobilo tudi kolektivno pogodbo, kajti g. ravnatelj je izjavil, da nima nič proti temu, če se uredijo delovni pogoji s kolektivno pogodbo.

Vse delavce pa opozarjamo, da je nujno potrebno, da se prav v teh časih tesno oprimejo organizacije, katera edina bo lahko ščitila delavske interese.

Polzela

V 22. številki z dne 24. maja 1940 poroča »Delavska pravica« o položaju delavstva v tovarni pletenin v Polzeli. »Nova Pravda« je namreč v prejšnji številki priobčila članek, v katerem poroča o žalostnih razmerah delavstva, ki je zaposleno v tej tovarni.

Narodna strokovna zveza se popolnoma strinja s člankom, ki ga je priobčila »Delavska pravica«; odločno pa zavrača trditve pisca, da je temu položaju kriva NSZ, kajti pisec navaja, da je delavstvo organizirano v NSZ in da je NSZ dobila tudi leta 1938 3 zaupnike. Vse to pa ni resnično, kajti NSZ do danes še ni imela organizacije v tej tovarni in ravno tako ne svojih zaupnikov. Res pa je, da si prizadeva, da bi čim prej prišlo do ustanovitve podružnice, katere naloga bi bila, da se vsa pereča vprašanja, ki smo jih našli v zadnjem članku, uredi.

Vrstice, ki so napisane v »Delavski pravici«, so potemtakem izmišljene in je vse kakor dolžnost pisca, da to napako v prihodnji številki popravi.

Novo mesto

Naša podružnica šteje že precejšnje število članov. Od teh so nekateri odšli na orožne vaje, nekaj je pa tudi takih, ki se za svojo strokovno organizacijo premalo brigajo in ji ne posvečajo več tiste pažnje, ki je potrebna tudi v poletnem času. Vse podružnične člane opozarjamo na 5. odborovo sejo dne 2. junija 1940. ob 10. uri v Sokolskem domu. Vabimo odbornike, da se seje točno udeležijo, ostalo članstvo pa prosimo, da poravnava članske prispevke za organizacijo in naročnino za »Novo Pravdo«.

Že v zadnji številki »Nove Pravde« smo podali kratko sliko o položaju vajencev, ki so po nekaterih obratih zaposleni po 12 ur in še več. So povsod izjeme, vendar izjeme potrjujejo našo trditev. Inspekcijo dela prosimo, naj si enkrat ogleda delo vajencev v naših obratih, kjer se bo prepričala, da ni delovni čas v skladu s predpisi zakona o zaščiti delavcev.

Večina delavstva ima še stare mezde ali pa so se nekatere zvišale za 25 par, kljub temu, da je draginja narasla v naših krajih za več kot 30%. Leta 1939. smo kupovali meso po din 8 do 10, danes stane ista kvaliteta ali še slabša din 15. Tako visokih cen naše delavstvo ne zmore in nima samo dveh brezmesnih dni v tednu, ampak celo 6 ali 7. Mojstri in stavbeniki pa govore o neprestani izgubi, a jih kljub temu vidimo v kavarnah, v avtomobilih in sploh povsod, kjer so udobnosti človeškega življenja.

Slov. Javornik

Redni letni občni zbor naše podružnice se je vršil v nedeljo, dne 19. maja 1940 v prostorih Sokolskega doma z običajnim dnevnim redom. Kljub izrednim razmeram je občni zbor lepo uspel in je bil ob tej priliki ponovno izvoljen za predsednika tov. Lajner Adolf, za podpredsednika tov. Blažič, za tajnika tov. Kalan in za blagajnika tov. Pivk. Odbor šteje dalje še 6 odbornikov in 4 namestnike, nadzorstvo s praporščakom 5 članov. Imena izvoljenih nam jamčijo, da bo podružnica tudi v tekočem letu zastavila vse svoje sile v dobrobit in napredek tamošnjega nacionalnega delavstva.

Stavka stavbinskega delavstva

Inspekcija dela je sklicala pretekli ponedeljek, dne 27. t. m. anketo, na katero je povabila zastopnike delodajalcev in zastopnike vseh štirih strokovnih organizacij. Namen razgovorov je bil likvidacija stavke stavbinskega delavstva potom sporazuma, ki bi se dosegel na ta način, da bi se zvišale mezde draginji primerno. Po dolgotrajni razpravi je bil slednjič dosežen sporazum, o katerem pa naj bi zadnji besedo izreklo delavstvo. Po tem sporazumu bi dobilo stavbinsko delavstvo sledeče poviške:

Od 31. t. m. do 25. junija 1940 bi znašal povišek 50 par na mezdnou uro; po 25. juniju 1940 pa še 25 par, tako da bi znašala celokupna doklada na mezdnou uro po 25. juniju 1940 75 par Stavbinsko delavstvo pa naj začne z rednim delom takoj 28. maja 1940. Delavstvo pa ni odobrilo navedenih predlogov ter je odklonilo poviške, ki niso primerne sedanji draginji. Zastopniki strokovnih organizacij so šli do skrajnosti navzdol, ker so na vsak način hoteli, da se mirnim putem reši spor in spravi nova tarifna lestvica v že obstoječo kolektivno pogodbo. Stavka traja tedaj dalje, vendar pričakujemo, da se bodo pogajanja v najkrajšem času nadaljevala in ob uvidevnosti delodajalcev uspešno zaključila.

Knjižnice Delavske zbornice

Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je v prvem letošnjem četrtletju izposodila 23.969 knjig, to je 2782 več kakor lani v isti dobi. Število vpisanih članov se je že močno povzpelo nad deset tisoč. Knjižnica izda letos nove tiskane sezname svojih knjig.

Knjižnica Delavske zbornice v Mariboru zaznamuje skoro enak napredek. V prvem četrtletju 1940 je izposodila 13.533 knjig, to je 792 več kakor lani v istem času.

Knjižnici sta odprti vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od 5. do 8. ure zvečer.

Veljavnost kolektivnih pogodb

Ker so bila sedaj posamezna prisilna združenja delodajalskih organizacij razpuščena in bodo osnovana nova, katerih območje se ne bo ujemalo z območjem dosedanjih združenj, nastane vprašanje ali bodo veljale dosedanje kolektivne pogodbe, ki niso odpovedane avtomatično tudi za nova združenja ali pa bo treba sklepati nove pogodbe.

V slučaju, da se dosedanje pogodbe avtomatično prenesejo na ono združenje, ki je prevzelo aktiva in pasiva razpuščenega združenja, je treba odločiti ali je pogodba obvezna za vse člane novega združenja, torej tudi za one, ki prej niso bili člani razpuščenega združenja-podpisnika pogodbe, ker so

pripadali drugemu združenju, katero pogodbe ni podpisalo.

Smatramo, da vsled reorganizacije obrtnih združenj ne sme biti prizadeto delavstvo in smo za veljavnost kolektivnih pogodb.

Skioptična predavanja

Vse podružnice NSZ obveščamo, da je dala Delavska zbornica izdelati skioptično predavanje o obrtni higijeni. Predavanje ima 78 slik, ki nazorno prikazujejo, kaj bi morali delavci v najrazličnejših poklicih vedeti, da bi varovali svoje zdravje. Predavanje pojasnjuje kako raste in pada delovna moč človekova, telesne sposobnosti, ki so potrebne za posamezne poklice, zavarovalne naprave, ki bi jih morale po zakonu imeti delavnice in tovarne, priprave in načine za prvo pomoč v nezgodi, delavčevo prehrano, domačo higijeno itd.

S tem predavanjem bi se morali seznaniti vsi delavci. Delavska zbornica brezplačno izposoja tekst predavanja in slike registriranim strokovnim organizacijam pod običajnimi pogoji, ki veljajo za izposojanje njenih skioptičnih predavanj.

Podružnice naj se poslužijo te ugodnosti in nam sporoče čas predavanja.

Doklade rudarskim staroupokojevcem

Od Delavske zbornice smo prejeli:

Na inicijativo Delavske zbornice je rudarsko glavarstvo za 8. V. 1940 sklicalo posebno anketo, ki je razpravljala o položaju rudarskih in plavžarskih staroupokojevcem in o ukrepih za zboljšanje položaja.

Približno 1.500 staroupokojevcem, vdov in sirot prejema kljub porastu draginje na mesec le po din 12 do največ din 272.50, to slednje pa le v redkih primerih in so tako obojeni na lakoto in bedo.

Akcija, ki jo je Delavska zbornica začela, je pokazala že prve uspehe:

Glavna bratovska skladišnica je votirala v ta namen Din 250.000, ban dr. Marko Natlačen je odločil, da bo kr. banska uprava prispevala tekom preračunskega leta 1940-41 din 20.000 ter bo tako vsem prizadetim v najkrajšem času izplačana 20% doklada za nazaj od 1. I. 1940 dalje.

Za izplačilo 50% doklade manjka še din 660.000, za katerega se apelira na prizadeto industrijo, da ga prispeva v obliki enkratnega prispevka. Naša rudarska topilniška industrija bo to, za njo bagatelno vsoto brez dvoma rada žrtvovala, da reši bede one, ki so se v njenih podjetjih izgarali.

Novi red

»V gospodarskem in socialnem oziru se rušijo danes mnogi predsodki in si utirajo pot mnoga spoznanja. Misel skupne blaginje dobiva vedno stvarnejše oblike in zahteva v vedno večjem obsegu podrejevanje interesov posameznika interesom narodne in državne skupnosti. Kakor v duhovnem in političnem življenju človeka ne more biti neomejene, nedisciplinirane svobode, tako je ne more biti v njegovem gospodarskem udejstvovanju. Privatna iniciativa in osebni interes sta gotovo glavni gibalni gospodarskega in tudi socialnega razvoja. Toda svet spoznava, da je njegov napredek odvisen od tega, v koliki meri bo mogoče v bodoče spraviti v sklad interes posameznika z razvojnimi potrebami narodne celote, z zahtevami in zakoni socialne pravičnosti. Demokracije bodo prej ali slej bitko izgubile, ako svojega liberalističnega programa ne prilagodijo načelom socialne evolucije, ki neodoljivo stremi za uresničenje novega družabnega reda, v katerem naj se uskladi politična in gospodarska svoboda poedinca z življenjskimi interesi narodne celote. Demokracija ni združljiva z idejo totalitarizma. Njen novi družabni red je daleč od komunizma, ki ne priznava načela socialne, gospodarske in politične harmonije, temveč v diktaturi enega razreda vidi rešitev socialnega problema. Toda novi red je isto tako daleč od starega liberalističnega načela, ki le v poedinca vidi predstavnika občega napredka.«

»Jutro«